

Βρυξέλλες, 17.9.2020
COM(2020) 562 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Ενίσχυση της κλιματικής φιλοδοξίας της Ευρώπης για το 2030

Επενδύουμε σε ένα κλιματικά ουδέτερο μέλλον προς όφελος των πολιτών μας

{SEC(2020) 301 final} - {SWD(2020) 176 final} - {SWD(2020) 177 final} -
{SWD(2020) 178 final}

Σχέδιο κλιματικών στόχων για το 2030

1. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕ ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η κλιματική κρίση εξακολουθεί να αποτελεί την καθοριστική πρόκληση της εποχής μας. Τα τελευταία πέντε χρόνια ήταν τα θερμότερα στην ιστορία. Το 2019 η μέση θερμοκρασία του πλανήτη είχε αυξηθεί κατά 1,1 °C σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα. Οι επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη είναι αδιαμφισβήτητες, με αύξηση των περιόδων ξηρασίας, των καταιγίδων και άλλων ακραίων καιρικών φαινομένων. Πρέπει να αναλάβουμε επείγουσα και διαρκή δράση για να διαφυλάξουμε την υγεία, την ευημερία και την καλή διαβίωση των ανθρώπων στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο. Οι πρόσφατες εκθέσεις της IPCC σχετικά με την κλιματική αλλαγή και την υπερθέρμανση του πλανήτη κατά 1,5°C, την ξηρά, τους ωκεανούς και την κρυόσφαιρα υπογραμμίζουν τις σοβαρές επιπτώσεις που θα έχει η κλιματική αλλαγή αν δεν ανακοπεί. Οι πολίτες της ΕΕ δικαίως ανησυχούν ολοένα και περισσότερο. Εννέα στους δέκα πολίτες θεωρούν ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί σοβαρή πηγή ανησυχίας. Η ΕΕ έχει αναλάβει ηγετικό ρόλο στον παγκόσμιο αγώνα κατά της κλιματικής αλλαγής και η Επιτροπή είναι αποφασισμένη να ενισχύσει άμεσα τις δράσεις που αναλαμβάνει η ΕΕ.

Η Πρόεδρος της Επιτροπής έχει καταστήσει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία¹ κορυφαία πολιτική προτεραιότητα, με στόχο τη μετατροπή της ΕΕ σε μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία με μια οικονομία σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων. Πρέπει να προστατεύσουμε, να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε το φυσικό κεφάλαιο της ΕΕ, να προστατεύσουμε την υγεία και την καλή διαβίωση των πολιτών από κλιματικούς και περιβαλλοντικούς κινδύνους και επιπτώσεις, και να διασφαλίσουμε έναν μετασχηματισμό χωρίς αποκλεισμούς που θα βασίζεται σε μια δίκαιη μετάβαση, ώστε να μη μείνει κανείς στο περιθώριο. Η Επιτροπή θέτει σήμερα την ήπειρό μας σε μια βιώσιμη πορεία για να υλοποιηθεί ο στόχος αυτός και να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.

Ο κόσμος αντιμετωπίζει σήμερα μια κρίση στον τομέα της υγείας, με πρωτοφανείς κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις. Η προσοχή μας χρειάζεται να στραφεί επείγοντως εκεί, αλλά οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση της μίας κρίσης δεν θα πρέπει να επισπεύσουν ή να επιδεινώσουν μια άλλη. Η αναβολή δράσεων ή η άρση μέτρων για το κλίμα δεν αποτελεί επιλογή για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εάν αφεθεί ανεξέλεγκτη, η εξελισσόμενη κλιματική κρίση θα έχει καταστροφικές συνέπειες για το φυσικό μας περιβάλλον, την υγεία μας και τα μέσα βιοπορισμού μας, σε κλίμακα πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι η παρούσα κρίση στον τομέα της υγείας. Οι μακροπρόθεσμες οικονομικές διαταραχές και οι δυσμενείς κοινωνικές συνέπειες από τυχόν αδράνεια στον τομέα αυτόν θα υπερέβαιναν κατά πολύ το κόστος των επενδύσεων σε φιλόδοξες δράσεις για το κλίμα σήμερα.

Η άνευ προηγουμένου ευρωπαϊκή οικονομική αντίδραση στη νόσο COVID-19 προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία για την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία που επενδύει στον αναγκαίο μετασχηματισμό, και για την πραγματοποίηση της μετάβασης αυτής με δίκαιο και κοινωνικά ισότιμο τρόπο. Το μέσο ανάκαμψης Next Generation EU και το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2021–2027, συνολικού ύψους άνω των 1,8 τρισεκατομμυρίων ευρώ, συνιστούν ένα πολύ ισχυρό μέσο για την επίτευξη της διττής πράσινης και ψηφιακής μετάβασης στην οποία

¹ COM(2019) 640 final

αποβλέπει η Ευρώπη. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, με παράλληλη αποκόμιση των οφελών από την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια καθαρή και βιώσιμη οικονομία, οι φιλοδοξίες αυτές πρέπει επίσης να αποτυπωθούν πλήρως στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας των κρατών μελών.

Κατά την επόμενη δεκαετία, η ΕΕ θα συνεχίσει να αξιοποιεί τις υφιστάμενες δράσεις για το κλίμα με παράλληλη οικονομική ανάπτυξη. Υπολογίζεται ότι το 2019 οι εκπομπές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των απορροφήσεων, μειώθηκαν κατά 25 % σε σύγκριση με το 1990, ενώ κατά την ίδια περίοδο η οικονομία αναπτύχθηκε κατά 62 %. Αυτό αποδεικνύει ότι μπορούμε να αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή και παράλληλα να εξασφαλίσουμε βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και δημιουργία θέσεων εργασίας. Η εκτίμηση επιπτώσεων που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση καταδεικνύει ότι η μείωση των εκπομπών κατά 55 % έως το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, είναι οικονομικά εφικτή αλλά και επωφελής για την Ευρώπη, με την εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών.

Το υφιστάμενο πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ, από μόνο του, δεν θα μας επέτρεπε να επιτύχουμε τους στόχους μας για το 2050 και να εκπληρώσουμε τις δεσμεύσεις μας στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού. Οι προβλέψεις δείχνουν ότι η απλή συνέχιση της εφαρμογής της ισχύουσας νομοθεσίας θα οδηγήσει την ΕΕ σε μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 60 % έως το 2050. Η ΕΕ πρέπει να αυξήσει τώρα το επίπεδο φιλοδοξίας της για την επόμενη δεκαετία, αντί να αφήσει μεγαλύτερο φορτίο στις μελλοντικές γενιές. Όσο μικρότερη δράση αναλάβει η ΕΕ για τα επόμενα δέκα έτη, τόσο πιο απότομη και δύσκολη θα είναι η πορεία μείωσης μετά το 2030.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προτείνει να αλλάξει η σημερινή πορεία μείωσης των εκπομπών ώστε να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050, και αυτό να αποτυπωθεί στην πρόταση για τον ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα.

Στο πλαίσιο της εκτίμησης επιπτώσεων και μιας ευρείας διαδικασίας διαβούλευσης που διεξήχθη το περασμένο έτος, η Επιτροπή εξέτασε διεξοδικά τις επιπτώσεις που θα είχε η μείωση των εκπομπών κατά 50 % έως 55 % μέχρι το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, για την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον μας. Η εκτίμηση επιπτώσεων εξέτασε προσεκτικά τον διαθέσιμο συνδυασμό μέσων πολιτικής και τον τρόπο με τον οποίο κάθε τομέας της οικονομίας μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη αυτών των στόχων. Μια ισορροπημένη, ρεαλιστική και συνετή πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα μέχρι το 2050 απαιτεί στόχο μείωσης των εκπομπών κατά 55 % έως το 2030.

Ως εκ τούτου, η παρούσα ανακοίνωση:

1. Παρουσιάζει έναν πανευρωπαϊκό στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 κατά τουλάχιστον 55 % σε σύγκριση με το 1990, στο σύνολο της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των εκπομπών και των απορροφήσεων.
2. Εξετάζει μια σειρά αναγκαίων δράσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας, καθώς και την έναρξη αναθεωρήσεων των βασικών νομοθετικών μέσων για την επίτευξη αυτού του αυξημένου επιπέδου φιλοδοξίας.
3. Προετοιμάζει το έδαφος για μια δημόσια συζήτηση, εντός του φθινοπώρου του 2020, σχετικά με την αύξηση της συνεισφοράς της ΕΕ στη συμφωνία του

Παρισιού πριν από το τέλος του έτους και για την υποβολή λεπτομερών νομοθετικών προτάσεων από την Επιτροπή έως τον Ιούνιο του 2021.

Η ΕΕ μπορεί και πρέπει να θέσει ως στόχο το 55 % με βάση τους ακόλουθους τρεις βασικούς προβληματισμούς:

Πρώτον, μεγάλες μειώσεις εκπομπών έχουν προέλθει από το κλείσιμο σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με γαιάνθρακα και από τον καθαρισμό ενεργοβόρων βιομηχανικών κλάδων, ενώ η μείωση των εκπομπών από τις μεταφορές, τη γεωργία και τις οικοδομές, όπου υπάρχουν ιδιαίτερες προκλήσεις, έχει αποδειχθεί δυσκολότερη. Η επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας, ωστόσο, απαιτεί σημαντική ενίσχυση των δράσεων της ΕΕ σε όλους τους τομείς. Οι μεγάλοι χρόνοι υλοποίησης σε κρίσιμους τομείς, όπως η χρήση γης και οι μεταφορές, επιβάλλουν την εντατικοποίηση των δράσεων ήδη από την επόμενη δεκαετία, καθώς σε διαφορετική περίπτωση θα απαιτηθούν αλλαγές με εξωπραγματικό ρυθμό μετά το 2030.

Δεύτερον, ο κίνδυνος εγκλωβισμού στη χρήση άνθρακα κατά την επόμενη δεκαετία είναι υπερβολικά υψηλός. Αυτό οφείλεται στην παρούσα νομοθετική δομή, καθώς και σε μια φυσιολογική βραχυπρόθεσμη προσέγγιση στη λήψη οικονομικών αποφάσεων εν μέσω της κρίσης COVID-19. Απαιτούνται επείγοντως σαφέστερα και ισχυρότερα επενδυτικά μηνύματα προκειμένου οι σημερινοί επενδυτικοί σχεδιασμοί και αποφάσεις να είναι συνεπείς με τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα.

Τέλος, τα επιστημονικά στοιχεία δείχνουν ότι οι κλιματικοί κίνδυνοι επιδεινώνονται αναμφισβήτητα. Πρόσφατες ειδικές εκθέσεις της IPCC διαπίστωσαν ότι ο κίνδυνος να υπερβεί το σύστημα της Γης κάποια σημεία καμψής σε χαμηλότερες θερμοκρασίες, όπως επιβράδυνση του θαλάσσιου ρεύματος Gulf Stream ή αστάθεια των στρωμάτων πάγου της Γροιλανδίας και της Δυτικής Ανταρκτικής, είναι μεγαλύτερος απ' ό,τι αναφερόταν στην 5η έκθεση αξιολόγησής της. Η κλιματική κρίση συνδέεται επίσης άρρηκτα με την παγκόσμια απώλεια βιοποικιλότητας και οι λύσεις πρέπει να αντιμετωπίζουν με συνέπεια και τις δύο προκλήσεις. Ως εκ τούτου, η μόνη υπεύθυνη επιλογή είναι να προχωρήσουμε γρηγορότερα τώρα, ενόσω εξακολουθούμε να έχουμε τη δυνατότητα να χαράξουμε εμείς την πορεία μας, αντί να συνεχίσουμε να βαδίζουμε με αργούς ρυθμούς μέχρι να είναι πολύ αργά.

Έχουμε ευθύνη να ενεργήσουμε αποφασιστικά προς όφελος των μελλοντικών γενεών. Εάν η ΕΕ δείξει ότι αυτό είναι εφικτό, πολλές κυβερνήσεις και πολίτες σε ολόκληρο τον κόσμο θα δουν ότι η αύξηση της ευημερίας μπορεί να συμβαδίσει με μια πορεία που συγκρατεί την παγκόσμια κλιματική αλλαγή αρκετά κάτω από τους 2 °C, με επιδίωξη τον περιορισμό της στους 1,5 °C, ώστε να προστατέψουμε το μέλλον του πλανήτη μας. Ωστόσο, ακόμη και με παγκόσμια δράση, ορισμένες από τις αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής θα συνεχιστούν. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η ΕΕ συνεχίζει επίσης τις προσπάθειές της για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τόσο στην Ευρώπη όσο και παγκοσμίως. Τέλος, η επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας στην Ευρώπη απαιτεί επενδύσεις σε τεχνολογίες, επιχειρηματικά μοντέλα, δεξιότητες, υποδομές και αλλαγές συμπεριφοράς. Η πράσινη μετάβαση θα εκσυγχρονίσει την οικονομία μας, θα την καταστήσει πιο καινοτόμο, κυκλική και ανθεκτική και θα στηρίξει την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα και την ευημερία της τα επόμενα χρόνια.

2. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΟΦΕΛΗ ΑΠΟ ΤΟ ΑΥΞΗΜΕΝΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΦΙΛΟΛΟΞΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Με βάση την ανάλυση που πραγματοποίησε στην εκτίμηση επιπτώσεων, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η επίτευξη μείωσης των εκπομπών αερίων του

θερμοκηπίου κατά 55 % έως το 2030 όχι μόνο θα θέσει την ΕΕ σε σταθερή τροχιά για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας, αλλά θα καταστήσει και τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία της ΕΕ πρωτοπόρες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ανάλυση επιβεβαιώνει επίσης ότι αυτή η αύξηση του στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου μπορεί να επιτευχθεί με υπεύθυνο και κοινωνικά δίκαιο τρόπο. Μπορεί να δώσει ώθηση στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και να επιταχύνει τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, αλλά θα πρέπει να αντιμετωπιστούν οι αρνητικές κοινωνικές συνέπειες και να εφαρμοστούν κατάλληλες πολιτικές τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών. Η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % έως το 2030 θα βελτιώσει επίσης την καλή διαβίωση των πολιτών της ΕΕ, παρέχοντας σημαντικά παράλληλα οφέλη ως προς την προστασία της υγείας, τη βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα και τη μείωση της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, και θα στηρίξει ισχυρά την ανάκαμψη από τη νόσο COVID-19 και τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα και ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Η επίτευξη του στόχου της μείωσης των εκπομπών κατά 55 % θα αποτελέσει σημαντική επενδυτική πρόκληση για τους τομείς της βιομηχανίας, των υπηρεσιών, των μεταφορών και της ενέργειας στην ΕΕ. Ωστόσο, το όφελος από τις επενδύσεις αυτές δεν θα είναι τίποτα λιγότερο από την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της ΕΕ και την ευημερία των πολιτών μας. Η κρίση της νόσου COVID-19 έχει πλήξει σοβαρά την οικονομία της ΕΕ. Δεν έχει επηρεάσει σημαντικά τις επενδύσεις που απαιτούνται για να επιτευχθεί αυξημένος στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για το 2030, αλλά έχει μάλλον επιδεινώσει τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να πραγματοποιηθούν τέτοιες επενδύσεις, γεγονός που πρέπει να αντιμετωπιστεί με ισχυρές πρωτοβουλίες πολιτικής σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Το σχέδιο ανάκαμψης της ΕΕ, με τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που προβλέπει, είναι κρίσιμης σημασίας για τις επενδύσεις αυτές, που αποτελούν το υπόβαθρο για την πράσινη μετάβαση. Παρότι υπολογίζεται ότι οι καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου το 2020 θα μειωθούν κατά 30 % έως 35 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990, θεωρείται ότι η οικονομική ανάκαμψη από την κρίση COVID-19 θα επαναφέρει τις εκπομπές στα προηγούμενα επίπεδα, εκτός εάν ληφθούν πρόσθετα μέτρα. Οι μετρητές της υπερθέρμανσης του πλανήτη δεν μηδενίστηκαν. Για να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, την επόμενη δεκαετία θα πρέπει να κατασκευάσουμε νέες ανεμογεννήτριες, να καθαρίσουμε τις βιομηχανίες μας και να ανακαινίσουμε τα κτίριά μας ώστε να γίνουν αποδοτικά ως προς τη χρήση της ενέργειας και των φυσικών πόρων. Για τον σκοπό αυτόν, θα πρέπει να δώσουμε στις εταιρείες της ΕΕ τη δυνατότητα να βρεθούν στην πρωτοπορία της ανάπτυξης, της υλοποίησης και της εμπορικής εκμετάλλευσης λύσεων με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές. Οι μετακινήσεις θα πρέπει να γίνουν πολύ πιο καθαρές, με αντικατάσταση των συμβατικών οχημάτων από οχήματα μηδενικών εκπομπών, ισχυρή ανάπτυξη των δημόσιων συγκοινωνιών και ευρύτερη χρήση βιώσιμων μεθόδων μεταφοράς και πολυτροπικών λύσεων μέσω μιας εκτεταμένης και καλά ενοποιημένης σειράς επιλογών καθαρής κινητικότητας. Οι ψηφιακές τεχνολογίες θα αποτελέσουν βασικό στοιχείο για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ σε παγκόσμιο επίπεδο. Η ψηφιακή και η πράσινη μετάβαση πρέπει να αλληλοενισχύονται.

Ο πολυετής προϋπολογισμός της ΕΕ, μαζί με το Next Generation EU, θα αφιερώσει τουλάχιστον το 30 % των δυνατοτήτων του σε δαπάνες σχετικές με το κλίμα και όλες οι δαπάνες θα πρέπει να συνάδουν με τη συμφωνία του Παρισιού και να συμβαδίζουν με την αρχή του «μη βλάπτει». Τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και οι σχετικές δαπάνες θα πρέπει να συνεισφέρουν αποτελεσματικά στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση ή στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που προκύπτουν από αυτές. Η στοχευμένη χρήση αυτών των κεφαλαίων μπορεί να κινητοποιήσει σημαντικές

επενδύσεις από τον ιδιωτικό τομέα. Πρέπει να συνδυάσουμε τις δαπάνες ανάκαμψης με φιλόδοξες δράσεις για το κλίμα, ώστε να αποφευχθεί η σπατάλη χρημάτων και η δημιουργία μη αξιοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων, που θα οδηγήσουν αργότερα σε πρόσθετες ανάγκες σε πόρους. Εν ολίγοις, σε καιρούς αυξανόμενης έλλειψης ρευστότητας, δεν θα πρέπει να επενδύσουμε απερίσκεπτα στην παλιά οικονομία που βασίζεται στα ορυκτά καύσιμα, αλλά να ενθαρρύνουμε τις επενδύσεις σε καινοτόμες τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, έτσι ώστε η Ευρώπη να καταστεί μια σύγχρονη και πράσινη οικονομία. Πρέπει να διαφυλάξουμε τις θέσεις εργασίας και το εισόδημά μας και να δημιουργήσουμε νέες θέσεις και εισοδήματα, όχι για μερικούς μήνες ή έτη αλλά για δεκαετίες.

Η ανάκαμψη και η οικολογική στροφή της οικονομίας μας μπορούν επίσης να ωφεληθούν από διαρθρωτικές πολιτικές και μεταρρυθμίσεις πολιτικής που παρέχουν κίνητρα για τον ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων, βοηθούν την αντιστοίχιση δεξιοτήτων και παρέχουν την αναγκαία εκπαίδευση και κατάρτιση.

Βασικό χαρακτηριστικό της πράσινης μετάβασης είναι η αναβάθμιση του κεφαλαιακού αποθέματος της ΕΕ, η οποία απαιτεί υψηλότερες αρχικές επενδύσεις, με επακόλουθη εξοικονόμηση καυσίμων η οποία θα αποσβέσει σταδιακά τις αρχικές επενδύσεις. Οι επενδύσεις που σχετίζονται με την ενέργεια πρέπει να αυξηθούν. Για την περίοδο 2021–2030, η ΕΕ θα πρέπει να επενδύει κάθε χρόνο 350 δισ. EUR περισσότερα απ' ό,τι κατά την περίοδο 2011–2020, δηλαδή αύξηση κατά περίπου 90 δισ. EUR ετησίως σε σύγκριση με τις επενδύσεις που απαιτούνται για την επίτευξη των σημερινών στόχων για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030. Μαζί με τη δημόσια στήριξη, και η πρωτοβουλία για τη βιώσιμη χρηματοδότηση θα κατευθύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις προς την πράσινη ανάκαμψη. Η ταξινομία της ΕΕ, το πρότυπο πράσινων ομολόγων της ΕΕ και οι δείκτες αναφοράς για το κλίμα θα αποτελέσουν απαραίτητα εργαλεία για την προσέγγιση της χρηματοδότησης στις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας.

Με δεδομένο το μεγάλο μέγεθος της εγχώριας αγοράς, η επιτάχυνση της μετάβασης θα συμβάλει στον εκσυγχρονισμό ολόκληρης της οικονομίας της ΕΕ, αυξάνοντας τις ευκαιρίες εκμετάλλευσης της πρωτοπορίας μας στις καθαρές τεχνολογίες και απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος στις παγκόσμιες αγορές. Η ανάπτυξη νέων αλυσίδων αξίας και η διεύρυνση των υφιστάμενων θα βελτιώσει επίσης την ανοικτή στρατηγική αυτονομία των βιομηχανικών οικοσυστημάτων της Ευρώπης. Αυτό θα συμβάλει στη μετάβαση σε μια πραγματικά κυκλική οικονομία, η οποία, μαζί με την ψηφιοποίηση, θα βρίσκεται στο επίκεντρο του εκσυγχρονισμού που απαιτείται για τη βελτίωση της συνολικής αποδοτικότητας και ανθεκτικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Οι πολίτες μας θέλουν να ζήσουν σε μια σύγχρονη, βιώσιμη, δίκαιη και ανθεκτική Ευρώπη. Είναι κρίσιμοι σύμμαχοι στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και μπορούν να την υποστηρίξουν μέσω πολιτικής κινητοποίησης και καταναλωτικών επιλογών. Μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην απαλλαγή από τον άνθρακα, παίρνοντας περισσότερο βιώσιμες αποφάσεις αγοράς και επιλογές τρόπου ζωής, χρειάζονται όμως υποστήριξη με χρήσιμες και αξιόπιστες πληροφορίες.

Μαζί με τη βιομηχανία, οι κυριότεροι χρήστες ενέργειας και οι σημαντικότερες πηγές εκπομπών είναι τα κτίρια και οι μεταφορές. Η απαλλαγή από τον άνθρακα τόσο στην προσφορά όσο και στη ζήτηση ενέργειας είναι καίριας σημασίας για να καταστούν κλιματικά ουδέτερες και μπορεί όντως να επιτευχθεί στις μεταφορές και τη στέγαση, με παράλληλη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών μας.

Η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας μας για το κλίμα στον τομέα των κτιρίων με ορίζοντα το 2030 μπορεί και πρέπει να είναι κοινωνικά δίκαιη και ισότιμη. Για παράδειγμα, για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος οι δαπάνες θέρμανσης συνιστούν μεγαλύτερη επιβάρυνση σε σύγκριση με τα πλουσιότερα νοικοκυριά. Επίσης, η χρήση εξαιρετικά ρυπογόνων καυσίμων, όπως ο γαιάνθρακας, είναι πιο συχνή στα νοικοκυριά χαμηλότερου εισοδήματος και είναι ιδιαίτερα υψηλή σε συγκεκριμένες περιφέρειες της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, αυτά τα νοικοκυριά και οι περιοχές ενδέχεται να επηρεαστούν αρνητικά από τη μετάβαση, ιδίως εάν αυξηθεί το κόστος των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα χωρίς να υπάρχει πρόσβαση σε λύσεις χαμηλών εκπομπών. Προκειμένου να αποφευχθούν οι αρνητικές επιπτώσεις στους ευάλωτους καταναλωτές, είναι σημαντικό να εφαρμοστούν κοινωνικές πολιτικές και πολιτικές ενεργειακής απόδοσης που να εστιάζουν στην ανακαίνιση των κατοικιών τους και να περιορίζουν τον αντίκτυπο στις δαπάνες θέρμανσης και ηλεκτρικής ενέργειας.

Η ανακαίνιση των κτιρίων της Ευρώπης όχι μόνο μειώνει τις δαπάνες ενέργειας και τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, αλλά βελτιώνει και τις συνθήκες διαβίωσης και δημιουργεί τοπικές θέσεις εργασίας. Το επικείμενο κύμα ανακαίνισης θα ασχοληθεί με τη διττή πρόκληση της ενεργειακής απόδοσης και της οικονομικής προσιτότητας στον κατασκευαστικό τομέα. Θα επικεντρωθεί στα κτίρια με τις χειρότερες επιδόσεις και θα αντιμετωπίσει την ενεργειακή ένδεια, και θα εστιάσει επίσης στα δημόσια κτίρια, ιδίως τα σχολεία, τα νοσοκομεία και τις εγκαταστάσεις περίθαλψης. Κατά την ανακαίνιση, θα χρειαστεί ιδιαίτερη προσοχή στη χρηματοδότηση των αρχικών επενδύσεων και στην ικανότητα των νοικοκυριών να τις διαχειρίζονται. Θα χρειαστεί ιδιαίτερα στοχευμένη στήριξη για τις επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση των νοικοκυριών χαμηλότερου εισοδήματος και για την κοινωνική στέγαση. Ως εκ τούτου, πρέπει να χαράξουμε πολιτικές, να δεσμεύσουμε κονδύλια και να προτείνουμε διαφορετικούς και καινοτόμους τρόπους για την οργάνωση της οικολογικής βελτίωσης των κατοικιών και των μεταφορών, βοηθώντας παράλληλα τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Η εκτίμηση επιπτώσεων της Επιτροπής δείχνει ότι η μείωση των εκπομπών κατά 55 % μέσω ευρύτερης τιμολόγησης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, με παράλληλη ανακύκλωση των εσόδων προς νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, μπορεί να αντιμετωπίσει τις εισοδηματικές επιπτώσεις για τα νοικοκυριά αυτά και ταυτόχρονα να ενθαρρύνει τη μετάβαση σε τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Οι ιδιωτικές και δημόσιες συγκοινωνίες με χαμηλούς ρύπους και υψηλή ενεργειακή απόδοση θα αποφέρουν σημαντικά οφέλη στους πολίτες και τις κοινότητες. Η αύξηση του μεριδίου των δημόσιων συγκοινωνιών και των ενεργητικών τρόπων μετακίνησης (ποδηλασία και βάδισμα), καθώς και της αυτοματοποιημένης, συνδεδεμένης και πολυτροπικής κινητικότητας, σε συνδυασμό με αυστηρότερα πρότυπα εκπομπών αερίων ρύπων και CO₂ για τα οχήματα, θα μειώσει δραστικά τη ρύπανση από τις μεταφορές, ιδίως στις πόλεις.

Οι πολίτες μας μπορούν να ωφεληθούν πολύ από τις φιλόδοξες και αποφασιστικές δράσεις για το κλίμα. Η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου βελτιώνει τις συνθήκες διαβίωσης και την υγεία και μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και να μειώσει τις δαπάνες ενέργειας.

Οι πολιτικές για την κλιματική αλλαγή και την ενέργεια στηρίζουν την πολιτική για καθαρό αέρα με στόχο τη βελτίωση της υγείας των πολιτών της ΕΕ. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για ορισμένα κράτη μέλη της κεντρικής και της ανατολικής Ευρώπης, στα οποία σημειώνονται σχετικά υψηλά επίπεδα ρύπανσης. Η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % θα μπορούσε να συμβάλει στην περαιτέρω μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, οδηγώντας σε συνολική μείωση κατά 60 % από το 2015 έως το 2030. Αυτό θα μειώσει το κόστος περίθαλψης για σχετικές βλάβες της υγείας κατά

τουλάχιστον 110 δισ. EUR σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2015. Οι αυξημένες δράσεις για το κλίμα θα μειώσουν επιπλέον το κόστος αντιμετώπισης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης κατά τουλάχιστον 5 δισ. EUR το 2030 και θα συμβάλουν στον μετριασμό άλλων περιβαλλοντικών ανησυχιών, όπως η οξίνιση των υδάτων.

Όσον αφορά τα τρόφιμα και τη γεωργία, η εκτίμηση επιπτώσεων δείχνει ότι, έως το 2030, οι μειώσεις των εκπομπών από μεταβολές στις επιλογές των καταναλωτών προς μια πιο υγιεινή διατροφή θα μπορούσαν να έχουν την ίδια έκταση με τις μειώσεις που μπορούν να επιτευχθούν μέσω των διαθέσιμων τεχνικών λύσεων στον τομέα αυτόν². Σύμφωνα με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»³, οι καταναλωτές θα πρέπει να διευκολύνονται να επιλέγουν βιώσιμα και υγιεινά τρόφιμα και διατροφή. Αυτό όχι μόνο θα βοηθήσει στη μείωση των εκπομπών από τον τομέα της γεωργίας και των τροφίμων, αλλά θα βελτιώσει και την υγεία των καταναλωτών και θα μειώσει τις δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης και τη σπατάλη τροφίμων.

Το αυξημένο επίπεδο φιλοδοξίας για το κλίμα στους ανωτέρω τομείς μπορεί να έχει θετικές επιπτώσεις στο ΑΕΠ και τη συνολική απασχόληση στην ΕΕ. Η εκτίμηση επιπτώσεων αναφέρει ότι, ιδίως σε περιπτώσεις όπου η οικονομία υποαποδίδει σε σχέση με τις δυνατότητές της, το ΑΕΠ θα αυξηθεί λόγω των επενδύσεων που συνεπάγεται η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας για το κλίμα. Ομοίως, η χρήση των εσόδων από την τιμολόγηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα εν γένει θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση της φορολόγησης της εργασίας, με θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση. Οι επενδύσεις σε μια σύγχρονη, κυκλική οικονομία θα συμβάλουν στη δημιουργία νέων βιώσιμων πράσινων θέσεων εργασίας σε έναν κόσμο με κλιματικούς περιορισμούς.

Δεν ξεκινούν όλα τα κράτη μέλη, όλοι οι τομείς και όλα τα νοικοκυριά τη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα από το ίδιο σημείο, ούτε έχουν την ίδια ικανότητα να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της μετάβασης. Η επίτευξη ενός πιο φιλόδοξου κλιματικού στόχου ενδέχεται να είναι πιο δύσκολη για τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες με μεγαλύτερο μερίδιο ορυκτών καυσίμων στο ενεργειακό τους μείγμα, υψηλότερες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, υψηλότερη ένταση ενέργειας και χαμηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Ορισμένοι τομείς υψηλής έντασης άνθρακα και οι περιφέρειες των οποίων οι οικονομίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τους τομείς αυτούς, θα διέλθουν σημαντικούς μετασχηματισμούς. Θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διανεμητικές πτυχές ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα μείνει κανείς στο περιθώριο. Θα χρειαστούν νέες και αναβαθμισμένες δεξιότητες, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη να συνεχιστεί η επένδυση στη διά βίου μάθηση με τη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων και να διασφαλιστεί διαφοροποιημένο εργατικό δυναμικό χωρίς αποκλεισμούς. Σε περιφέρειες όπου οι βιομηχανίες υψηλής έντασης άνθρακα έχουν μεγαλύτερη σημασία σήμερα, θα χρειαστούν εστιασμένες πολιτικές και επενδύσεις, με την υποστήριξη του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης.

Ως αποτέλεσμα αυτών των μεταβάσεων, το ενεργειακό σύστημα της ΕΕ θα καταστεί πολύ πιο ασφαλές και ανθεκτικό. Παρότι αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του τρόπου ζωής μας για περισσότερα από 150 χρόνια, τα ορυκτά καύσιμα είναι επιρρεπή σε αστάθεια τιμών και σε διαταραχές του εφοδιασμού. Περισσότερο από το ήμισυ των ενεργειακών αναγκών της ΕΕ καλύπτεται από εισαγωγές. Η ανανεώσιμη ενέργεια που παράγεται στην ΕΕ μειώνει την έκθεση αυτή, αυξάνοντας έτσι την ασφάλεια του

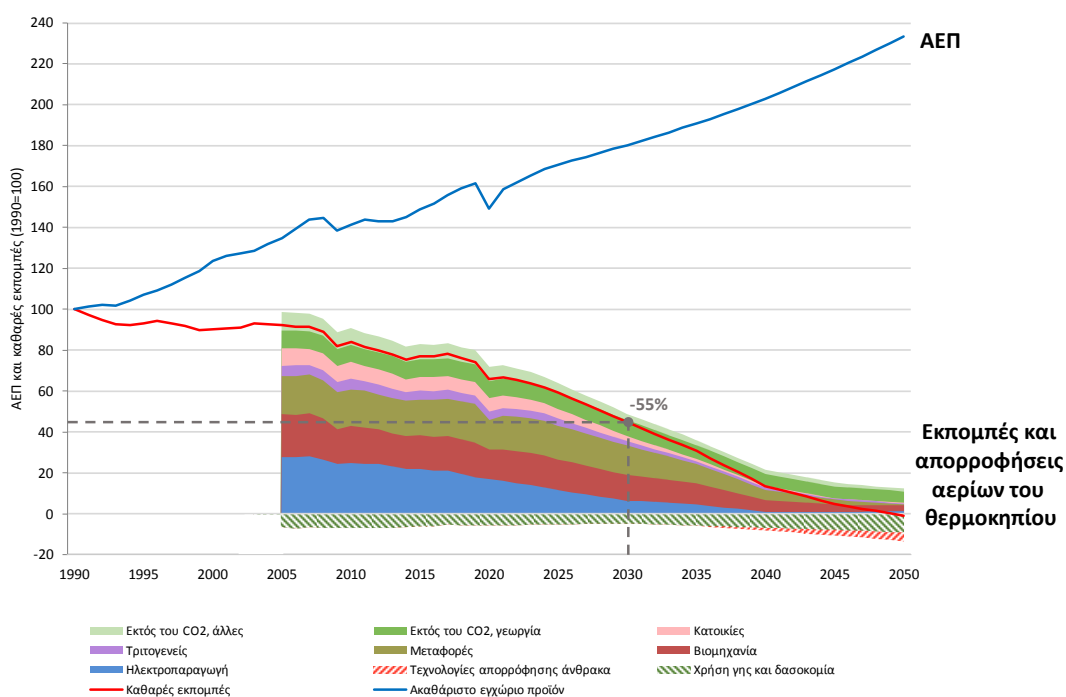
² Μια σημαντική μείωση της κατανάλωσης ζωικών προϊόντων για διατροφή θα μπορούσε δυνητικά να μειώσει τις εκπομπές κατά περισσότερο από 30 εκατ. τόνους έως το 2030.

³ COM(2020) 381 final

εφοδιασμού. Οι καθαρές εισαγωγές ενέργειας προβλέπεται να μειωθούν κατά περισσότερο από το ένα τέταρτο κατά την περίοδο 2015–2030. Η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας για το κλίμα από τον υφιστάμενο στόχο για το 2030 στο 55 % και η επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 θα εξοικονομήσει κεφάλαια ύψους 100 δις. EUR για την περίοδο 2021–2030 και μέχρι 3 τρις. EUR έως το 2050 από τις δαπάνες εισαγωγών της ΕΕ.

Εν ολίγοις, η αύξηση του επιπέδου κλιματικής φιλοδοξίας της ΕΕ για το 2030 δημιουργεί τόσο οικονομικές ευκαιρίες όσο και ένα καθαρότερο και πιο υγιεινό περιβάλλον για τους πολίτες μας, καθώς κινούμαστε σταθερά προς την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Ανταποκρίνεται στις επιθυμίες των πολιτών και των εμπλεκόμενων φορέων, όπως δείχνουν οι απαντήσεις που δόθηκαν κατά τη διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης που διοργάνωσε η Επιτροπή για την πρωτοβουλία αυτή, και δίνει στις περιφερειακές και τοπικές αρχές τη δυνατότητα να συμμετάσχουν και να ωφεληθούν από την πράσινη μετάβαση. Τέλος, εξασφαλίζει βιώσιμες θέσεις εργασίας, βελτιώνει την ενεργειακή ασφάλεια, την ανθεκτικότητα και την ανεξαρτησία της ΕΕ, τονώνει την καινοτομία και θέτει στέρεα θεμέλια για οικονομική ευημερία.

Εικόνα 1: Η πορεία της ΕΕ προς διαρκή οικονομική ευημερία και κλιματική ουδετερότητα, 1990–2050

Αν και οι διαρθρωτικές αλλαγές κάθε είδους συνιστούν πρόκληση, η ανάλυση δείχνει ότι συνολικά η οικονομία και οι πολίτες θα ωφεληθούν από αυτές τις επενδύσεις, ιδίως αν ληφθούν υπόψη οι ολέθριες συνέπειες που θα επέλθουν αν δεν αναληφθεί δράση. Για παράδειγμα, για τα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα και για τους τομείς που εξαρτώνται από τα ορυκτά καύσιμα και τους ενεργοβόρους τομείς, οι οποίοι θα αντιμετωπίσουν ιδιαίτερες προκλήσεις, θα χρειαστούν στοχευμένες πολιτικές που να προάγουν τη δίκαιη μετάβαση. Με τον τρόπο αυτόν, η Ευρώπη θα δείξει σε όλες τις άλλες περιοχές του κόσμου πώς η επίτευξη των στόχων της συμφωνίας του Παρισιού μπορεί να οδηγήσει σε έναν κόσμο με μεγαλύτερη ευημερία, δικαιοσύνη, ανθεκτικότητα και υγεία. Από την

άποψη αυτή, ο οικονομικός αντίκτυπος θα είναι πιο θετικός εάν τα ρυθμιστικά εργαλεία επιτρέψουν κατάλληλα τιμολογιακά σήματα και μετατόπιση της φορολογίας, με τα έσοδα από την τιμολόγηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα να χρησιμοποιούνται για τη μείωση της στρεβλωτικής φορολόγησης ή για επενδύσεις στην καινοτομία και τον εκσυγχρονισμό προς μια πράσινη οικονομία.

3. ΦΙΛΟΛΟΞΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕ

Για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % θα χρειαστούν δράσεις σε όλους τους τομείς, όπως φαίνεται στο παραπάνω γράφημα. Η μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη συμβολή όλων.

Οι εκπομπές CO₂ από την καύση ορυκτών καυσίμων αποτελούν τη μεγαλύτερη πηγή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ. Μαζί με τις διαφεύγουσες εκπομπές εκτός του CO₂ στο ενεργειακό σύστημα, ευθύνονται για λίγο περισσότερο από το 75 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ. Αυτό υπογραμμίζει τον κεντρικό ρόλο του ενεργειακού συστήματος στη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Το σύστημα θα πρέπει να απαλλαγεί πλήρως από τον άνθρακα, με παράλληλη τήρηση τεχνολογικής ουδετερότητας.

Το μεγαλύτερο μέρος των υπόλοιπων εκπομπών είναι εκπομπές CO₂ διεργασίας από τη βιομηχανία και εκπομπές άλλες από το CO₂ από τη γεωργία και τα απόβλητα. Η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη μείωση όλων των εκπομπών θα είναι κρίσιμης σημασίας προκειμένου να περιοριστεί η ανάγκη αντιστάθμισης τυχόν εναπομεινουσών εκπομπών ώστε να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα. Στο πλαίσιο αυτό, ο τομέας των χρήσεων γης της ΕΕ έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς αποτελεί σήμερα τη μεγαλύτερη ελεγχόμενη πηγή καθαρών απορροφήσεων CO₂ από την ατμόσφαιρα. Σήμερα μπορούν να γίνουν πολλά με την ευρεία χρήση ψηφιακών τεχνολογιών, οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στη σημαντική μείωση των συνολικών εκπομπών⁴.

Με βάση την ανάλυση της εκτίμησης επιπτώσεων, η Επιτροπή έχει καταλήξει στην άποψη ότι οι ακόλουθες συνεισφορές από διάφορους τομείς θα μας επιτρέψουν να επιτύχουμε μια μείωση των εκπομπών κατά 55 % έως το 2030 με υπεύθυνο τρόπο.

Μετασχηματισμός του ενεργειακού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων των κτιρίων, των μεταφορών και της βιομηχανίας

Προς την κατεύθυνση του στόχου της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 %, τα κτίρια και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μπορούν να επιτύχουν τις μεγαλύτερες και οικονομικά αποδοτικότερες μειώσεις εκπομπών, της τάξης του 60 % ή και περισσότερο σε σύγκριση με το 2015. Η ταχεία διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες καθίστανται σταδιακά οι πλέον οικονομικά αποδοτικές πηγές ηλεκτρικής ενέργειας, η εφαρμογή της πρώτης αρχής της ενεργειακής αποδοτικότητας, ο εξηλεκτρισμός και η ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος θα αποτελέσουν τους κινητήριους μοχλούς της αλλαγής και στους δύο τομείς.

Το μερίδιο της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ΕΕ αναμένεται τουλάχιστον να διπλασιαστεί μέχρι το 2030, από τα σημερινά επίπεδα του 32 % στο 65 % ή και περισσότερο. Η επέκταση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας

⁴ <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/why-digitalization-is-the-key-to-exponential-climate-action/>

από ανανεώσιμες πηγές θα προσφέρει πολλές ευκαιρίες για πλήρη αξιοποίηση των ευρωπαϊκών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, όπως για παράδειγμα η υπεράκτια αιολική ενέργεια. Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα οδηγήσουν σε υψηλό βαθμό αποκέντρωσης, γεγονός που θα δώσει ευκαιρίες στους καταναλωτές να δραστηριοποιηθούν, στους παραγωγούς-καταναλωτές να παράγουν, να χρησιμοποιούν και να μοιράζονται ενέργεια οι ίδιοι, και στις τοπικές και ιδίως τις αγροτικές κοινότητες να προωθήσουν τις τοπικές επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Θα οδηγήσει επίσης σε νέες θέσεις εργασίας σε τοπικό επίπεδο.

Η υλοποίηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές αποτελεί σημαντική ευκαιρία για την απαλλαγή άλλων τομέων, όπως η θέρμανση και η ψύξη στα κτίρια και τη βιομηχανία, από τον άνθρακα. Η εκτίμηση επιπτώσεων επισημαίνει ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στη θέρμανση και την ψύξη θα επιτύχουν διείσδυση περίπου 40 % το 2030. Πέρα από την άμεση χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και τον εξηλεκτρισμό, θα χρειαστεί επίσης αντικατάσταση των ορυκτών καυσίμων από ανανεώσιμο υδρογόνο σε ορισμένες βιομηχανικές διεργασίες υψηλής έντασης άνθρακα, για παράδειγμα ως πρώτη ύλη για ορισμένες χημικές διεργασίες και για την παραγωγή θερμότητας υψηλής θερμοκρασίας.

Ο κατασκευαστικός τομέας, ο οποίος επί του παρόντος ευθύνεται για το 40 % της τελικής ενέργειας και το 36 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ, εμφανίζει μεγάλες δυνατότητες μείωσης των εκπομπών με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Το 75% του κτιριακού δυναμικού σήμερα είναι ενεργειακά μη αποδοτικό⁵. Πολλά νοικοκυριά εξακολουθούν να θερμαίνονται με παρωχημένα συστήματα που χρησιμοποιούν ρυπογόνα ορυκτά καύσιμα, όπως γαιάνθρακα και πετρέλαιο. Για να αξιοποιηθούν πλήρως αυτές οι δυνατότητες βελτίωσης, ο ρυθμός ανακαίνισης, που είναι περίπου 1 % σήμερα, θα πρέπει να αυξηθεί στο διπλάσιο ή και ακόμα περισσότερο έως το 2030. Ιδίως οι ριζικές ανακαινίσεις που αφορούν τα κελύφη των κτιρίων, η έξυπνη ψηφιοποίηση και η ενσωμάτωση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας χρειάζεται να αυξηθούν σημαντικά.

Ο τομέας των μεταφορών είχε το χαμηλότερο μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές το 2015, με μόλις 6 %⁶. Το ποσοστό αυτό πρέπει να αυξηθεί στο 24 % περίπου μέχρι το 2030, μέσω της περαιτέρω ανάπτυξης και χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων, προηγμένων βιοκαυσίμων και άλλων ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, στο πλαίσιο μιας ολιστικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης. Η εξασφαλισμένη πρόσβαση σε συσσωρευτές θα είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη ηλεκτρικών οχημάτων, ενώ το καθαρό υδρογόνο θα είναι καίριας σημασίας για την απαλλαγή των βαρέων επαγγελματικών μεταφορών και, μέσω των παραγώγων του, των αερομεταφορών και της ναυτιλίας από τον άνθρακα. Η απαλλαγή του μείγματος καυσίμων του κλάδου των μεταφορών από τον άνθρακα έως το 2050 θα υποστηριχθεί επίσης από την αύξηση της χρήσης σιδηροδρομικών και άλλων βιώσιμων τρόπων μεταφοράς, όπως οι εσωτερικές πλωτές οδοί και οι θαλάσσιες μεταφορές μικρών αποστάσεων, ιδίως για τις εμπορευματικές μεταφορές.

Οι αυξήσεις που προβλέπεται να σημειωθούν στη χρήση βιοενέργειας από σήμερα έως το 2030 είναι περιορισμένες. Για να διασφαλιστεί ότι η καταβόθρα άνθρακα από τη χρήση γης θα συνεχίσει να ενισχύεται και να βελτιώνεται, η παραγωγή βιομάζας για

⁵ Τα νέα κτίρια εμφανίζουν σήμερα τη μισή κατανάλωση σε σύγκριση με τα κοινά κτίρια από τη δεκαετία του 1980. Περίπου το 35 % των κτιρίων της ΕΕ είναι ηλικίας άνω των 50 ετών.

⁶ Υπολογίστηκε σύμφωνα με τη μεθοδολογία που ορίζεται στην οδηγία 2018/2001/EK.

ενεργειακή χρήση στην ΕΕ θα πρέπει να γίνεται με βιώσιμο τρόπο και οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις θα πρέπει να ελαχιστοποιηθούν. Για να περιοριστούν οι επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα, θα πρέπει να ελαχιστοποιηθεί η χρήση ολόκληρων δέντρων και καλλιεργειών τροφίμων και ζωοτροφών —είτε παραγόμενων στην ΕΕ είτε εισαγόμενων— για την παραγωγή ενέργειας. Θα πρέπει να αποφεύγεται κάθε μη βιώσιμη εντατικοποίηση της δασικής συγκομιδής για σκοπούς παραγωγής βιοενέργειας. Αντί αυτού, βιοενέργεια θα πρέπει να παράγεται από καλύτερη αξιοποίηση των αποβλήτων και καταλοίπων βιομάζας και από βιώσιμες ενεργειακές καλλιέργειες, που θα αντικαθιστούν την παραγωγή βιοκαυσίμων πρώτης γενιάς από εδάδιμες καλλιέργειες και θα συμβαδίζουν με τα κριτήρια αειφορίας της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η προώθηση της αειφόρου διαχείρισης των δασών, η αυστηρή επιβολή της ισχύουσας νομοθεσίας και η ταχύτερη εφαρμογή των κριτηρίων αειφορίας της οδηγίας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μπορούν να διαδραματίσουν καίριο ρόλο στο πλαίσιο αυτό, παράλληλα με την προβλεπόμενη επανεξέταση και ενδεχόμενη αναθεώρηση της οδηγίας αυτής.

Η εκτίμηση επιπτώσεων της Επιτροπής αναφέρει ότι η κατανάλωση τελικής και πρωτογενούς ενέργειας θα μειωθεί περαιτέρω το 2030, με εξοικονόμηση 36–37 % για την κατανάλωση τελικής ενέργειας (συνολική ενέργεια που καταναλώνουν οι τελικοί χρήστες) και 39–41 % για την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (συνολική ενέργεια που χρησιμοποιείται για την κάλυψη των αναγκών τελικής ενέργειας, π.χ. φυσικό αέριο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας). Για τη μείωση αυτή θα χρειαστούν πολιτικές ενάντια σε μη οικονομικούς και τοπικούς φραγμούς. Για παράδειγμα, τα ενωσιακά πρότυπα απόδοσης προϊόντων έχουν ήδη μειώσει τις ενεργειακές ανάγκες για τα εν λόγω προϊόντα κατά περίπου 15 % και έχουν μειώσει τις συνολικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου της ΕΕ κατά 7 %, δημιουργώντας παράλληλα εκατοντάδες χιλιάδες πρόσθετες θέσεις εργασίας⁷. Οι δράσεις αυτού του είδους θα χρειαστεί να ενισχυθούν.

Η μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % θα οδηγούσε σε ένα νέο, πιο οικολογικό ενεργειακό μείγμα. Έως το 2030, η κατανάλωση γαιάνθρακα θα μειωθεί κατά περισσότερο από 70 % σε σύγκριση με το 2015 και η κατανάλωση πετρελαίου και φυσικού αερίου κατά περισσότερο από 30 % και 25 % αντίστοιχα. Το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, αντίθετα, θα αυξηθεί και θα φθάσει το 38 % έως 40 % της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης μέχρι το 2030. Συνολικά, αυτό θα οδηγήσει σε μια ισορροπημένη πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.

Ορισμένοι τομείς έχουν μικρότερες αλλά και πάλι αξιοσημείωτες δυνατότητες μείωσης των εκπομπών με οικονομικά αποδοτικό τρόπο έως το 2030. Οι οδικές μεταφορές σήμερα ευθύνονται για το ένα πέμπτο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ και οι εκπομπές από τον τομέα αυτόν έχουν αυξηθεί κατά περισσότερο από ένα τέταρτο από το 1990. Οι εκπομπές αυτές ενδέχεται να μειωθούν μόλις κατά 20 % από το 2015 έως το 2030, γεγονός που αναδεικνύει την αυξημένη προσοχή που χρειάζεται ο συγκεκριμένος τομέας προκειμένου να επιτύχει μεγαλύτερο βαθμό απαλλαγής από τον άνθρακα.

Όλοι οι τομείς των μεταφορών —οδικές, σιδηροδρομικές, αεροπορικές και πλωτές μεταφορές— θα πρέπει να συμβάλουν στην προσπάθεια μείωσης κατά 55 %. Ένας έξυπνος συνδυασμός βελτιώσεων της απόδοσης οχημάτων/σκαφών/αεροσκαφών, αλλαγές στο μείγμα καυσίμων, μεγαλύτερη χρήση βιώσιμων τρόπων μεταφοράς και πολυτροπικών λύσεων, ψηφιοποίηση για έξυπνη διαχείριση της κυκλοφορίας και της

⁷ Επικείμενη έκθεση σχετικά με τη λογιστική του αντικτύπου του οικολογικού σχεδιασμού.

κινητικότητας, τιμολόγηση του οδικού δικτύου και άλλα κίνητρα μπορούν να μειώσουν τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και ταυτόχρονα να μειώσουν σημαντικά την ηχορύπανση και να βελτιώσουν την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα. Επιπλέον, οι νέες υπηρεσίες βιώσιμης κινητικότητας και η αυξημένη χρήση των υφιστάμενων αστικών λεωφορείων και σιδηροδρόμων μπορούν να μειώσουν τις εκπομπές, την κυκλοφοριακή συμφόρηση και τη ρύπανση με παράλληλη βελτίωση της οδικής ασφάλειας, ιδίως στις αστικές περιοχές. Η σχεδιαζόμενη στρατηγική για μια βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα θα χαράξει μια πορεία για τη διαχείριση της διττής πράσινης και ψηφιακής μετάβασης από τον τομέα, με τη δημιουργία ενός ανθεκτικού και βιώσιμου συστήματος μεταφορών για τις επόμενες γενιές.

Για να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα και να διασφαλιστεί ότι οι τομείς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη μείωση των εκπομπών θα έχουν πρόσβαση σε επαρκείς ποσότητες ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, τα συμβατικά αυτοκίνητα θα πρέπει να εκτοπιστούν σταδιακά από οχήματα μηδενικών εκπομπών και η χρήση βιώσιμων υπηρεσιών μαζικών μεταφορών θα πρέπει να αυξηθεί. Η εκτίμηση επιπτώσεων προβλέπει για το 2030 επίπεδα μείωσης που αντιστοιχούν σε μείωση κατά περίπου 50 % στις εκπομπές CO₂ ανά χιλιόμετρο για τα επιβατικά αυτοκίνητα, σε σύγκριση με τους στόχους για το 2021. Η παραγωγή και οι πωλήσεις ηλεκτρικών οχημάτων ήδη αυξάνονται κατακόρυφα, ενώ το υδρογόνο υπόσχεται να προσφέρει νέους τρόπους κίνησης, ιδίως για τα βαρέα φορτηγά, γεγονός που δείχνει ότι αυτό αποτελεί ρεαλιστικό σενάριο.

Τόσο ο αεροπορικός όσο και ο ναυτιλιακός τομέας θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των αεροσκαφών, των πλοίων και των δραστηριοτήτων τους και για την αύξηση της χρήσης βιώσιμων και ανανεώσιμων καυσίμων με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Αυτό εξετάζεται λεπτομερέστερα στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών ReFuelEU Aviation και FuelEU Maritime, οι οποίες αποσκοπούν στην αύξηση της παραγωγής και της διάδοσης βιώσιμων εναλλακτικών καυσίμων για τους τομείς αυτούς. Η ανάπτυξη και η υλοποίηση των αναγκαίων τεχνολογιών πρέπει να έχει γίνει ήδη μέχρι το 2030 ώστε αυτές να είναι έπειτα έτοιμες για πολύ ταχύτερες αλλαγές.

Ομοίως, η βιομηχανία μπορεί να εμφανίσει μειώσεις των εκπομπών έως και κατά 25 % μέχρι το 2030 σε σύγκριση με το 2015. Μέσω βέλτιστων πρακτικών, οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου μπορούν να μειωθούν ακόμα περισσότερο, έτσι ώστε να βελτιωθεί η συνολική αποδοτικότητα, με αξιοποίηση της απορριπτόμενης θερμότητας και με αύξηση του εξηλεκτρισμού μέσω συνεχών σταδιακών βελτιώσεων. Ωστόσο, για να μπορέσει η βιομηχανία να απαλλαγεί πραγματικά από τον άνθρακα μετά το 2030, θα χρειαστεί να αναπτυχθούν και να δοκιμαστούν σε μεγάλη κλίμακα, εντός της τρέχουσας δεκαετίας, νέες τεχνολογίες και επιχειρηματικές αντιλήψεις μηδενικών ή πολύ χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, συμπεριλαμβανομένης της ενοποίησης συστημάτων, της πρόσβασης σε βιώσιμους πόρους και της αυξημένης κυκλικότητας, του εξηλεκτρισμού μέσης και υψηλής θερμότητας, της χρήσης υδρογόνου και της δέσμευσης, χρήσης και αποθήκευσης του άνθρακα. Για να δοθεί μια αρχική ώθηση και να διευκολυνθεί η ανάπτυξη κατάλληλης στήριξης της προσφοράς και της ζήτησης για τεχνολογίες μηδενικών ή πολύ χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, αλλά και για να δημιουργηθούν αγορές για προϊόντα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, θα πρέπει να αναπτυχθούν συστήματα πιστοποίησης της ΕΕ με βάση τις επιδόσεις ως προς τα αέρια του θερμοκηπίου, για βασικά υλικά χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και για τις

απορροφήσεις άνθρακα⁸. Επιπλέον, οι αλλαγές στους κανόνες και τις πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένης της βιώσιμης χρηματοδότησης, θα ωθήσουν τους ιδιοκτήτες και τα διευθυντικά στελέχη των εταιρειών να δώσουν προτεραιότητα σε στόχους βιωσιμότητας στις δράσεις και τις στρατηγικές τους.

Η κατάλληλη υποδομή για τη μεγιστοποίηση των οφελών από τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας και για την ανάπτυξη εναλλακτικών καυσίμων και πρώτων υλών χωρίς εκπομπές είναι ζωτικής σημασίας και για τους δύο τομείς. Τα δίκτυα θέρμανσης, οι αγωγοί υδρογόνου και οι υποδομές επαναφόρτισης συσσωρευτών και ανεφοδιασμού με υδρογόνο είναι παραδείγματα υποδομών που θα πρέπει να αναπτυχθούν και για τις οποίες θα χρειαστεί προσεκτικός σχεδιασμός.

Εκπομπές εκτός του CO₂

Οι εκπομπές άλλων αερίων εκτός του CO₂, και συγκεκριμένα του μεθανίου, του υποξειδίου του αζώτου και των φθοριούχων αερίων, αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 20 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ. Οι εκπομπές αυτές μπορούν να μειωθούν αποτελεσματικά έως και κατά 35 % μέχρι το 2030 σε σύγκριση με το 2015.

Ο τομέας της ενέργειας παρουσιάζει τις μεγαλύτερες δυνατότητες για πρόσθετες μειώσεις με χαμηλό κόστος, πέρα από εκείνες που θα επιτευχθούν με τις υφιστάμενες πολιτικές, κατά κύριο λόγο μέσω της αποτροπής της διαφυγής εκπομπών μεθανίου από την παραγωγή και τη μεταφορά πετρελαίου, φυσικού αερίου και γαιάνθρακα. Τα ζητήματα αυτά θα εξεταστούν, μεταξύ άλλων, στη σχεδιαζόμενη στρατηγική για το μεθάνιο.

Ο τομέας των αποβλήτων αναμένεται να μειώσει σημαντικά τις εκπομπές του μέσω των υφιστάμενων πολιτικών, ιδίως λόγω της υποχρέωσης χωριστής συλλογής των βιολογικών αποβλήτων από το 2024 και της απαγόρευσης της υγειονομικής ταφής των βιολογικών αποβλήτων. Οι μειώσεις θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από την πλήρη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Επιπλέον, υπάρχουν περαιτέρω δυνατότητες μείωσης με οικονομικά αποδοτικό τρόπο στον τομέα της επεξεργασίας λυμάτων, ιδίως μέσω της καλύτερης διαχείρισης της ιλύος καθαρισμού λυμάτων. Τέλος, η μετατροπή των αποβλήτων σε πόρο αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για το κλείσιμο του κύκλου προς μια κυκλική οικονομία, ώστε να μειωθούν οι εκπομπές σε ολόκληρη τη βιομηχανική αλυσίδα αξίας.

Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των εκπομπών προέρχεται από τον γεωργικό τομέα. Κατά τα τελευταία έτη, το επίπεδο των εκπομπών αυτών παρέμεινε στάσιμο και σε ορισμένες περιπτώσεις αυξήθηκε. Εάν η κατάσταση παραμείνει ως έχει, προβλέπεται ότι στην καλύτερη περίπτωση θα μειωθούν αργά έως το 2030. Παρότι οι εκπομπές αυτές δεν μπορούν ποτέ να εξαλειφθούν πλήρως με τις υπάρχουσες τεχνολογικές και διαχειριστικές επιλογές, μπορούν να μειωθούν σημαντικά ενώ παράλληλα διαφυλάσσεται η επισιτιστική ασφάλεια της ΕΕ. Η αποδοτική χρήση των λιπασμάτων, η υιοθέτηση μεθόδων γεωργίας ακριβείας, η βελτίωση της υγείας των κοπαδιών και η ανάπτυξη αναερόβιας χώνευσης που παράγει βιοαέριο και αξιοποιεί τα οργανικά απόβλητα είναι μερικά παραδείγματα υφιστάμενων τεχνολογιών. Εναλλακτικές επιλογές που επιταχύνουν την ανάπτυξη της βιώσιμης παραγωγής οστρακοειδών και φυκών θα μπορούσαν να παράγουν πρωτεΐνες με χαμηλό αποτύπωμα εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Επιπλέον, με προσαρμογές στη διαχείριση της χρήσης γης και με

⁸ Βλ. επίσης το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία [COM (2020) 98 final].

καλλιέργεια πολυετών φυτών σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις με βιώσιμο τρόπο για χρήση της συλλεγόμενης βιομάζας στους τομείς των οικοδομών, της βιομηχανίας και της ενέργειας, η γεωργία μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην απαλλαγή άλλων τομέων από τον άνθρακα.

Ο τομέας της χρήσης γης

Η φύση είναι ζωτικής σημασίας σύμμαχος στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και στην ανάσχεση της απώλειας βιοποικιλότητας. Αποτελεί παράγοντα ρύθμισης του κλίματος και θα πρέπει οπωσδήποτε να αποτελέσει βάση για τις λύσεις μείωσης των εκπομπών και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Η αποκατάσταση και η αύξηση της καταβόθρας άνθρακα στην ξηρά —η ικανότητα απορρόφησης CO₂ από το φυσικό μας περιβάλλον, όπως τα δέντρα— είναι κρίσιμης σημασίας για τους κλιματικούς μας στόχους.

Ο τομέας της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοκομίας (LULUCF) της ΕΕ εκπέμπει αέρια του θερμοκηπίου και ταυτόχρονα απορροφά CO₂ στο έδαφος και τη βιομάζα του. Συνολικά, ο τομέας αυτός υπήρξε σημαντική καθαρή καταβόθρα άνθρακα στο παρελθόν. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η καταβόθρα άνθρακα της ΕΕ δέχεται πιέσεις λόγω της αυξημένης οικονομικής αξιοποίησης και των δυσμενών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Ενώ κατά τις δύο δεκαετίες από το 1990 έως το 2010 είχε επεκταθεί από καθαρή καταβόθρα περίπου 250 εκατ. τόνων CO_{2eq} σε περισσότερους από 300 εκατ. τόνους CO_{2eq}, κατά την τελευταία πενταετία υπέστη σημαντικές απώλειες που είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση της καταβόθρας σε 263 εκατ. τόνους CO_{2eq} το 2018. Η εξέλιξη αυτή αναδεικνύει τους κινδύνους για το μέγεθος της καταβόθρας, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη καθαρών μηδενικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050.

Η διατήρηση των ίδιων πρακτικών χρήσης γης και οι περαιτέρω αυξήσεις στην υλοτόμηση, εν μέρει λόγω των επιπτώσεων των ηλικιακών κατηγοριών στα διαχειριζόμενα δάση, θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε περαιτέρω μείωση της καταβόθρας σε 225 εκατ. τόνους CO_{2eq} έως το 2030. Η καταβόθρα απειλείται σημαντικά από τις αυξανόμενες αρνητικές συνέπειες των φυσικών κινδύνων, όπως πυρκαγιές και παράσιτα λόγω της κλιματικής αλλαγής, καθώς και από την αυξανόμενη οικονομική ζήτηση για δασική βιομάζα: οι ίδιοι παράγοντες πλήττουν και τη βιοποικιλότητα.

Χρειαζόμαστε αύξηση της καταβόθρας προκειμένου η ΕΕ να επιτύχει κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Η αναστροφή της παρούσας τάσης απαιτεί σημαντικές βραχυπρόθεσμες δράσεις λόγω των μεγάλων χρόνων υλοποίησης, ιδίως στον τομέα της δασοκομίας. Τέτοιες δράσεις είναι η βελτίωση και η ενίσχυση της προστασίας των δασών και η πιο βιώσιμη διαχείρισή τους, καθώς και η βιώσιμη δάσωση και αναδάσωση, και η βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους, μεταξύ άλλων μέσω της αποκατάστασης υγροτόπων, τυρφώνων και υποβαθμισμένων εδαφών σύμφωνα με τη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα⁹ και προς την κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων της στρατηγικής αυτής. Επιπλέον, η στροφή προς την καλλιέργεια ξυλώδους βιομάζας στις καλλιεργήσιμες εκτάσεις με βιώσιμο τρόπο, μεταξύ άλλων ως πρώτη ύλη για προηγμένα βιοαέρια και βιοκαύσιμα, θα μπορούσε να βελτιώσει την κατάσταση. Σύμφωνα με την εκτίμηση επιπτώσεων, εάν αυτό εφαρμοστεί άμεσα κατά τα επόμενα έτη, θα μπορούσε να αντιστρέψει την παρούσα τάση μείωσης της καταβόθρας άνθρακα στην ΕΕ έως το 2030, ανεβάζοντάς την και πάλι σε επίπεδα άνω των 300 εκατομμυρίων τόνων CO_{2eq}.

⁹ COM(2020) 380 final

4. ΕΠΗΚΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΜΕ ΟΡΙΖΟΝΤΑ ΤΟ 2030

Η ανάλυση στην εκτίμηση επιπτώσεων εξέτασε τις ευρείες αλλαγές που τυχόν θα χρειαζόνταν στο υφιστάμενο πλαίσιο πολιτικής για να ενεργοποιηθούν οι τομεακές συνεισφορές που αναφέρονται παραπάνω, και οι οποίες μπορούν να επιτευχθούν μόνο μέσω μιας προσέγγισης στο επίπεδο ολόκληρης της δημόσιας διοίκησης. Τα βασικά στοιχεία συνοψίζονται στις επόμενες σελίδες. Κατά τους προσεχείς μήνες θα πραγματοποιηθούν ειδικές εκτιμήσεις επιπτώσεων και δημόσιες διαβουλεύσεις για τον λεπτομερή προσδιορισμό των νομοθετικών αλλαγών που σκοπεύει να προτείνει η Επιτροπή τον Ιούνιο του 2021 για τη στήριξη του ενισχυμένου πλαισίου για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030, και των σωρευτικών επιπτώσεων τους στην ευρωπαϊκή οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να αξιολογηθούν περαιτέρω οι επιπτώσεις στην κατανομή και την ανταγωνιστικότητα ανά τομέα, με τη διερεύνηση εφικτών στοχευμένων λύσεων.

Η ΕΕ υλοποιεί τον υφιστάμενο στόχο της για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 40 % μέχρι το 2030 μέσω τριών βασικών νομοθετικών πράξεων για το κλίμα:

- την οδηγία για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής¹⁰, η οποία θεσπίζει ένα σύστημα ανώτατων ορίων και δικαιωμάτων εμπορίας για τις μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις και τις εγκαταστάσεις του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και για τον τομέα των αερομεταφορών, με στόχο τη μείωση των εκπομπών κατά 43 % έως το 2030 σε σύγκριση με το 2005,
- τον κανονισμό για τον επιμερισμό των προσπαθειών (ESR)¹¹, με δεσμευτικές πορείες σε επίπεδο κρατών μελών για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου από τις υπόλοιπες πηγές, με συνολική μείωση κατά 30 % έως το 2030 σε σύγκριση με το 2005,
- τον κανονισμό για τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία (LULUCF)¹², ο οποίος υποχρεώνει τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι η καθαρή καταβόθρα άνθρακα από τη χρήση γης δεν θα επιδεινωθεί σε σύγκριση με την πορεία που θα ακολουθούσε αν συνεχίζονταν οι υφιστάμενες πρακτικές διαχείρισης της χρήσης γης.

Η νομοθεσία και οι πολιτικές στον τομέα της ενέργειας αποτελούν επίσης απαραίτητα μέσα που συμβάλλουν στην επίτευξη αυτού του στόχου, με δεσμευτικούς στόχους της ΕΕ για το 2030 που ορίζουν ότι τουλάχιστον το 32 % της ενέργειας στο ενεργειακό μείγμα της ΕΕ πρέπει να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές και ότι η ενεργειακή απόδοση πρέπει να είναι τουλάχιστον 32,5 %. Η οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (RED II)¹³, η οδηγία για την ενεργειακή απόδοση¹⁴ και ο κανονισμός σχετικά με τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της δράσης για το κλίμα¹⁵ αποτυπώνουν τους στόχους αυτούς στη νομοθεσία, με την υποστήριξη τομεακής

¹⁰ Οδηγία (ΕΕ) 2018/410 για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/87/ΕΚ.

¹¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/842

¹² Κανονισμός (ΕΕ) 2018/841

¹³ Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001

¹⁴ Οδηγία (ΕΕ) 2018/844

¹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999

νομοθεσίας όπως η οδηγία για τον οικολογικό σχεδιασμό¹⁶ και η οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων¹⁷. Ένα ολοκληρωμένο σύνολο πολιτικών, ιδίως για τις μεταφορές αλλά και για άλλους τομείς, επίσης συνεισφέρει στην επίτευξη του στόχου.

Οι υφιστάμενες προβλέψεις δείχνουν ότι, εάν εφαρμοστούν πλήρως οι ισχύουσες πολιτικές, οι μειώσεις των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου¹⁸ έως το 2030 θα είναι περίπου 45 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, εξαιρουμένων των εκπομπών και απορροφήσεων από τη χρήση γης, και περίπου 47 % εάν συμπεριληφθεί η χρήση γης. Ωστόσο, είναι σαφές ότι, ενώ οι σημερινοί ενεργειακοί στόχοι αναμένεται να μας επιτρέψουν να υπερβούμε τον υφιστάμενο στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, δεν επαρκούν για την επίτευξη του στόχου μείωσης κατά 55 %. Για να γίνει αυτό, τόσο η νομοθεσία για το κλίμα όσο και οι ενεργειακές πολιτικές πρέπει να επανεξεταστούν προκειμένου να υλοποιηθεί αυτή η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας.

Αυτό επιβεβαιώνεται και από την αξιολόγηση των τελικών εθνικών σχεδίων των κρατών μελών για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ) στο πλαίσιο του κανονισμού για τη διακυβέρνηση¹⁹. Ο κανονισμός για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της δράσης για το κλίμα θεσπίζει μια επαναληπτική διαδικασία για στενή συνεργασία μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών, με βάση τα προσχέδια και τα τελικά ΕΣΕΚ. Όπως ορίζεται στην ανακοίνωση για την αξιολόγηση των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα σε επίπεδο ΕΕ²⁰, τα κράτη μέλη έδειξαν υψηλό επίπεδο φιλοδοξίας κατά την κατάρτιση των εθνικών σχεδίων τους για πρώτη φορά. Από την ανάλυση της Επιτροπής προκύπτει ότι τα συγκεντρωτικά τελικά εθνικά σχέδια θα υπερβούν τον στόχο για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές σε επίπεδο ΕΕ κατά 1,7 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ υπολείπονται του στόχου ενεργειακής απόδοσης κατά περίπου 3 ποσοστιαίες μονάδες. Συνολικά, αυτό θα οδηγήσει σε μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά περίπου 41 % (εξαιρουμένων των εκπομπών και απορροφήσεων από τη χρήση γης) έως το 2030 για την ΕΕ²¹.

Το αυξημένο επίπεδο φιλοδοξίας, κατά συνέπεια, επιβάλλει προσαρμογές στο υφιστάμενο πλαίσιο πολιτικής, κάτι που με τη σειρά του θα προσφέρει μια πιο ισορροπημένη πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα κατά τα επόμενα 30 έτη, ώστε να αποφευχθεί η ανάγκη για απότομες μειώσεις μετά το 2030 και να αξιοποιηθούν ωριότερα οι ευκαιρίες για βιώσιμη ανάπτυξη και επενδύσεις.

Αυξημένος ρόλος για το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής και τη φορολόγηση της ενέργειας

Το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής (ΣΕΔΕ) της ΕΕ έχει αποδειχθεί αποτελεσματικό εργαλείο για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Οι εκπομπές από σταθερές πηγές μειώθηκαν κατά 33 % μεταξύ 2005 και 2018. Καθώς οι τιμές του άνθρακα αυξήθηκαν, μετά τη θέσπιση του αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς και αφού η αγορά προκατέλαβε τον αντίκτυπο της ενίσχυσης του συστήματος, οι εκπομπές αυτές σημείωσαν περαιτέρω πτώση κατά σχεδόν 9 % σε ετήσια βάση το 2019.

¹⁶ Οδηγία 2009/125/ΕΚ

¹⁷ Οδηγία 2010/31/ΕΕ και τροποποίηση (ΕΕ) 2018/844

¹⁸ Συμπεριλαμβανομένων των αερομεταφορών και της ναυσιπλοΐας εντός της ΕΕ

¹⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999

²⁰ [Να προστεθεί παραπομπή]

²¹ Συμπεριλαμβανομένων των αεροπορικών μεταφορών εντός και εκτός της ΕΕ, αλλά όχι της θαλάσσιας ναυσιπλοΐας

Άλλες πολιτικές, ιδίως οι πολιτικές για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και για την ενεργειακή απόδοση, συνέβαλαν στη μείωση των εκπομπών στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Ωστόσο, είναι σαφές ότι όταν η τιμή του άνθρακα είναι επαρκώς ισχυρή, καθίσταται σημαντική κινητήρια δύναμη για άμεσες αλλαγές (π.χ. αλλαγή του καυσίμου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας) και ισχυρό μήνυμα για επενδύσεις σε χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές και, ως εκ τούτου, συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενεργειακής απόδοσης.

Η Επιτροπή αξιολόγησε προσεκτικά τη δυνατότητα ενίσχυσης και διεύρυνσης του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής ως εργαλείου για την επίτευξη μειώσεων των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε επίπεδο ΕΕ.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι θα υπάρξουν σημαντικά οφέλη από τη διεύρυνση της χρήσης του συστήματος στην ΕΕ, προκειμένου να επιτευχθεί το αυξημένο επίπεδο κλιματικής φιλοδοξίας για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Η εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής μπορεί να επιτύχει μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Η προκύπτουσα τιμή άνθρακα ενσωματώνει τις κλιματικές εξωτερικές επιδράσεις και παρέχει κίνητρα στους καταναλωτές για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Εγγυάται την περιβαλλοντική ακεραιότητα με τη μορφή ενός ανώτατου ορίου εκπομπών και παρέχει ένα ισχυρό τιμολογιακό σήμα που επηρεάζει τις καθημερινές επιχειρησιακές και στρατηγικές επενδυτικές αποφάσεις. Ταυτόχρονα, η εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής παρέχει έσοδα που μπορούν να επανεπενδυθούν στην οικονομία, οδηγώντας σε καλύτερα συνολικά οικονομικά αποτελέσματα.

Όπως έχει ήδη ανακοινωθεί στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η περαιτέρω επέκταση του συστήματος θα μπορούσε να συμπεριλάβει τις εκπομπές από τις οδικές μεταφορές και τα κτίρια. Ήδη σήμερα, το ΣΕΔΕ της ΕΕ καλύπτει άμεσα ή έμμεσα περίπου το 30 % των εκπομπών από τη θέρμανση των κτιρίων²². Η κάλυψη όλων των εκπομπών από την καύση ορυκτών καυσίμων και η ενσωμάτωσή τους στο ΣΕΔΕ της ΕΕ θα απέφερε σημαντικά οφέλη όσον αφορά την αποτελεσματικότητα και τη διοικητική σκοπιμότητα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προτίθεται να ακολουθήσει μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση και θα εξετάσει το ενδεχόμενο να την ενσωματώσει στη νομική της πρόταση έως τον επόμενο Ιούνιο.

Εκτός από την επέκταση της χρήσης του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής, η αναθεώρηση της οδηγίας για τη φορολόγηση της ενέργειας θα μπορούσε να συμβάλει στην τιμολόγηση του άνθρακα και στη μείωση των εκπομπών. Οι καλά σχεδιασμένες φορολογικές μεταρρυθμίσεις μπορούν να προωθήσουν την οικονομική ανάπτυξη, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανθεκτικότητα και να υποστηρίξουν τη δίκαιη μετάβαση. Σήμερα, μια μεγάλη ποικιλία τομεακών φοροαπαλλαγών και μειώσεων φόρων αποτελούν de facto μορφές επιδότησης των ορυκτών καυσίμων, οι οποίες δεν συνάδουν με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας.

Η Επιτροπή γνωρίζει ότι η τιμολόγηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα δεν αποτελεί απάντηση σε όλα τα εμπόδια στην εφαρμογή λύσεων χαμηλών και μηδενικών εκπομπών. Απαιτούνται και άλλες συμπληρωματικές δράσεις πολιτικής για να εξασφαλιστούν ευθυγραμμισμένα κίνητρα και να ενεργοποιηθούν περαιτέρω επενδύσεις

²² Αυτό σχετίζεται με την κάλυψη της τηλεθέρμανσης από το σύστημα και οφείλεται στην ηλεκτρική θέρμανση.

σε τεχνολογίες και υποδομές καθαρής ενέργειας ή για να ξεπεραστούν οι δυσκολίες χρηματοδότησης για τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος. Στις οδικές μεταφορές, η εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής έχει το πλεονέκτημα ότι συγκρατεί τις εκπομπές ολόκληρου του στόλου κάτω από το ανώτατο όριο και ταυτόχρονα παρέχει κίνητρα για αλλαγές συμπεριφοράς με μακροχρόνιες επιπτώσεις στις λύσεις κινητικότητας, μέσω του τιμολογιακού σήματος. Ταυτόχρονα, τα πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές CO₂ από τα αυτοκίνητα αποτελούν τον κύριο παράγοντα για τη διασφάλιση του εφοδιασμού με σύγχρονα και καινοτόμα καθαρά οχήματα, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρικών αυτοκινήτων. Θα απαιτηθούν φιλόδοξα πρότυπα εκπομπών CO₂ για τα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά ώστε να εξασφαλιστεί σαφής πορεία προς την κινητικότητα μηδενικών εκπομπών.

Ως εκ τούτου, το υφιστάμενο κανονιστικό και υποστηρικτικό πλαίσιο θα αναπτυχθεί παράλληλα ακόμα περαιτέρω. Οι πολιτικές και τα πρότυπα για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και τις μεταφορές θα αναθεωρηθούν και, όπου χρειάζεται, θα θεσπιστούν νέες πολιτικές. Τα επίπεδα φιλοδοξίας ανά τομέα θα καθοριστούν υπό το πρίσμα του στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % σε ολόκληρη την οικονομία. Η Επιτροπή θα στηρίζει αυτές τις φιλοδοξίες με πολιτικές που προωθούν τη δίκαιη μετάβαση, την έρευνα και ανάπτυξη και τη βιώσιμη χρηματοδότηση και θα διασφαλίσει την αποτελεσματική χρήση του προϋπολογισμού της Ένωσης και των ταμείων ανάκαμψης για τη στήριξη της μετάβασης.

Επόμενα βήματα για την εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής

Ένα διευρυμένο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής θα μπορούσε να αναπτυχθεί ως ανάντη σύστημα εμπορίας που θα ασκεί ρύθμιση στο επίπεδο των διανομέων καυσίμων ή των φορολογικών αποθηκών και θα πρέπει να καλύπτει κατάλληλα κάθε κίνδυνο διπλού υπολογισμού, αποφυγής ή ρυθμιστικών κενών σε σχέση με οντότητες που καλύπτονται από το υφιστάμενο κατάντη σύστημα για τους τομείς των αερομεταφορών, της ηλεκτρικής ενέργειας και της βιομηχανίας.

Όπως έχει δείξει το υφιστάμενο ΣΕΔΕ της ΕΕ, η ανάπτυξη μιας νέας αγοράς απαιτεί την εγκαθίδρυση λειτουργικών συστημάτων παρακολούθησης, υποβολής εκθέσεων και επαλήθευσης και μπορεί να ωφελείται από τη θέσπιση μεταβατικών ρυθμίσεων ή μιας πιλοτικής περιόδου προτού ενσωματωθεί σταδιακά στο υφιστάμενο σύστημα.

Τα νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος επιβαρύνονται περισσότερο από τις δαπάνες θέρμανσης και καυσίμων σε σύγκριση με τα πλουσιότερα νοικοκυριά. Αυτό τονίζει το γεγονός ότι οποιαδήποτε επέκταση του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής θα πρέπει να εξετάζει και τις διανεμητικές επιπτώσεις, π.χ. χρησιμοποιώντας μέρος των σχετικών εσόδων από πλειστηριασμούς. Αυτό θα εξαρτηθεί από την κατανομή των εσόδων σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο, καθώς και από τη στοχευμένη χρήση τους (π.χ. Ταμείο Εκσυγχρονισμού και Ταμείο Καινοτομίας)²³.

Η αύξηση του επιπέδου κλιματικής φιλοδοξίας της ΕΕ για το 2030 θα απαιτήσει επίσης ενισχυμένο ανώτατο όριο για το ΣΕΔΕ της ΕΕ, ώστε να δοθεί το αναγκαίο

²³ Στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 17ης–21ης Ιουλίου 2020, αναγνωρίζεται η ανάγκη να καταβληθούν προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση του συστήματος ιδίων πόρων και την εισαγωγή νέων ιδίων πόρων για την Ένωση. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση για ένα αναθεωρημένο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής, το οποίο θα μπορούσε να επεκταθεί στις θαλάσσιες μεταφορές και να μειώσει τα δικαιώματα που κατανέμονται δωρεάν στις αεροπορικές εταιρείες.

μακροπρόθεσμο τιμολογιακό σήμα και να προωθηθεί περαιτέρω η απαλλαγή από τον άνθρακα.

Αυτό θα απαιτήσει επανεξέταση του γραμμικού συντελεστή μείωσης που καθορίζει την ετήσια μείωση του ανώτατου ορίου, με αύξησή του πάνω από το σημερινό επίπεδο του 2,2 %, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι τομείς που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ θα επιτύχουν τις αναγκαίες μειώσεις εκπομπών. Δεδομένου ότι το ονομαστικό ανώτατο όριο είναι επί του παρόντος υψηλότερο από τις πραγματικές εκπομπές, μια μεταβολή του γραμμικού συντελεστή μείωσης θα μπορούσε δυνητικά να συνδυαστεί με μια εφάπαξ μείωση του ανώτατου ορίου που θα το έθετε πιο κοντά στο πραγματικό επίπεδο εκπομπών. Η Επιτροπή θα αξιολογήσει περαιτέρω τον τρόπο ενίσχυσης του ανώτατου ορίου στο πλαίσιο της επέκτασης του συστήματος και της επανεξέτασης της λειτουργίας του αποθεματικού για τη σταθερότητα της αγοράς, που θα πραγματοποιηθεί το ερχόμενο έτος. Επιπλέον, η Επιτροπή θα αξιολογήσει περαιτέρω τον συνδυασμένο αντίκτυπο που θα έχει η διεύρυνση του συστήματος και η ενίσχυση του ανώτατου ορίου στη δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων στη βιομηχανία, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του κινδύνου διαρροής άνθρακα. Η εκτίμηση επιπτώσεων εκτιμά ήδη ότι, εκ πρώτης όψεως, θα εξακολουθεί να είναι διαθέσιμη μια σημαντική ποσότητα προς δωρεάν κατανομή, ακόμη και με την αναγκαία ενίσχυση του ανώτατου ορίου.

Επιπλέον, καθώς η ΕΕ αυξάνει το επίπεδο φιλοδοξίας της για το κλίμα, η Επιτροπή εργάζεται για τη θέσπιση ενός μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα σε ορισμένους τομείς για την αντιμετώπιση του κινδύνου διαρροής άνθρακα. Εξετάζει διάφορες επιλογές ως εναλλακτικές δυνατότητες αντί των υφιστάμενων μέτρων για την αντιμετώπιση αυτού του κινδύνου, στο πλαίσιο μιας εν εξελίξει εκτίμησης επιπτώσεων ενόψει της υποβολής νομοθετικής πρότασης κατά το πρώτο εξάμηνο του 2021.

Εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής αερίων: θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές

Οι διεθνείς εκπομπές της ΕΕ από τη ναυτιλία και τις αερομεταφορές έχουν αυξηθεί κατά περισσότερο από 50 % από το 1990. Η ανάληψη δράσης σε αυτούς τους τομείς επείγει, ακόμα και κατά τη φάση ανάκαμψής τους από την παρούσα κρίση. Η ΕΕ διαθέτει νομοθετικό πλαίσιο που καλύπτει όλες τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου εκτός από τις θαλάσσιες μεταφορές, για τις οποίες ο ισχύων κανονισμός επικεντρώνεται αποκλειστικά στην παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων και την επαλήθευση των εκπομπών. Όσον αφορά τις αεροπορικές μεταφορές, η εφαρμογή του ΣΕΔΕ της ΕΕ έχει ανασταλεί προς το παρόν για τις πτήσεις προς χώρες εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, ώστε να ληφθεί υπόψη η ανάπτυξη αντίστοιχων διεθνών εργαλείων.

Και για τους δύο τομείς, σύμφωνα με τη διεθνή δέσμευσή της για ανάληψη δράσης στο σύνολο της οικονομίας στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού, η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να ρυθμίζει με το ΣΕΔΕ της ΕΕ τις εκπομπές των αερομεταφορών εντός της ΕΕ τουλάχιστον και να συμπεριλάβει στο ΣΕΔΕ της ΕΕ τις θαλάσσιες μεταφορές εντός της ΕΕ τουλάχιστον²⁴. Για τις αερομεταφορές, η Επιτροπή θα προτείνει τη μείωση της δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων, αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα του

²⁴ Κατά μέσο όρο, για να συμπεριληφθούν όλες οι επιπλέον εκπομπές της ΕΕ για τη ναυτιλία και τις αερομεταφορές, δηλαδή το θεωρούμενο πεδίο εφαρμογής όπως αναφέρεται στην απογραφή των αερίων θερμοκηπίου της σύμβασης-πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή ως υπομηματικό στοιχείο, στον στόχο της ΕΕ για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου θα απαιτηθούν πρόσθετες μειώσεις έως και κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες μέχρι το 2030 σε σύγκριση με το 1990 σε άλλους τομείς για να επιτευχθεί ο συνολικός στόχος μείωσης της ΕΕ.

τιμολογιακού σήματος στον τομέα αυτόν, ενώ παράλληλα λαμβάνονται υπόψη άλλα μέτρα πολιτικής, όπως η φορολόγηση της ενέργειας και οι πρωτοβουλίες ReFuelEU.

Είναι επιθυμητή η διεθνής συνεργασία στον τομέα των θαλάσσιων και αεροπορικών μεταφορών. Διεθνείς πράξεις που έχουν ή είχαν αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο πλαίσιο του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (ΔΝΟ) και του Διεθνούς Οργανισμού Πολιτικής Αεροπορίας (ΔΟΠΑ), όπως το σύστημα αντιστάθμισης και μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα για τις διεθνείς αεροπορικές μεταφορές (CORSIA), αναμένεται να προωθήσουν την ανάληψη αποτελεσματικής δράσης στο επίπεδο αυτό. Υπό το πρίσμα της προόδου σε παγκόσμιο επίπεδο, η Επιτροπή θα εξετάσει εκ νέου, σε πολιτικό επίπεδο, τις διεθνείς πτυχές του ΣΕΔΕ της ΕΕ, τη φορολογία και τις πολιτικές που αφορούν τα καύσιμα για τις αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές, ώστε να διασφαλιστεί η σταδιακή απαλλαγή κάθε είδους χρήσης καυσίμων από τον άνθρακα προκειμένου για μεταφορές που σχετίζονται με την ΕΕ, με προοπτική τη συμπερίληψη των διεθνών εκπομπών από τις αερομεταφορές και τη ναυτιλία στο ΣΕΔΕ της ΕΕ.

Γεωργία, χρήση γης, αλλαγή χρήσης γης και δασοκομία

Οι εκπομπές και απορροφήσεις του τομέα της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοκομίας θα ενσωματωθούν πλήρως στον προτεινόμενο στόχο της ΕΕ για τα αέρια θερμοκηπίου έως το 2030, όπως αναφέρεται στην απογραφή της UNFCCC.

Αυτό θα αποτελέσει την αφετηρία της πορείας από το 2030 έως το 2050 για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και θα επιτρέψει την παρακολούθηση της προόδου προς μηδενικές καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050 με πλήρως συνεκτικό τρόπο. Πρέπει να τεθούν αντίστοιχοι στόχοι στον κανονισμό για τον επιμερισμό των προσπαθειών και στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ της ΕΕ, ώστε να διασφαλιστεί ότι, συνολικά, θα επιτευχθεί τουλάχιστον ο στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % στο σύνολο της οικονομίας μέχρι το 2030.

Ο κανονισμός για τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία απαιτεί επί του παρόντος από τα κράτη μέλη της ΕΕ να διατηρούν τις φυσικές τους καταβόθρες άνθρακα σύμφωνα με τις υφιστάμενες πρακτικές χρήσης γης. Καλύπτει τις δραστηριότητες τόσο του δασικού όσο και του γεωργικού τομέα.

Με την πάροδο του χρόνου, ο τομέας αυτός θα πρέπει να συνεισφέρει περισσότερο. Η παρούσα τάση μείωσης της καταβόθρας άνθρακα πρέπει να σταματήσει και να αντιστραφεί. Η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα, η στρατηγική «από το αγρόκτημα στο πιάτο», η σχεδιαζόμενη δασική στρατηγική, το σχέδιο αποκατάστασης της φύσης της ΕΕ και η νέα στρατηγική προσαρμογής θα θέσουν σε εφαρμογή ισχυρές πολιτικές για την προστασία και την ενίσχυση της φυσικής καταβόθρας και της ανθεκτικότητας των δασών της ΕΕ στην κλιματική αλλαγή, την αποκατάσταση υποβαθμισμένων εδαφών και οικοσυστημάτων, την επανύγρανση υδροβιοτόπων και την προώθηση της βιοοικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης βιώσιμων προϊόντων υλοτομίας, με πλήρη σεβασμό στις αρχές της οικολογίας που προάγουν τη βιοποικιλότητα.

Ο τομέας θα πρέπει να εξασφαλίσει την παροχή τροφίμων, ζωοτροφών και πρώτων υλών για τον αυξανόμενο παγκόσμιο πληθυσμό σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία. Υπάρχουν ισχυρές συνέργειες και συμβιβασμοί με πτυχές της βιοποικιλότητας. Η περαιτέρω πορεία θα πρέπει να ακολουθήσει μια κατεύθυνση προς την αύξηση της χρήσης βιομάζας που παράγεται με βιώσιμο τρόπο και την ελαχιστοποίηση της χρήσης ολόκληρων δένδρων και καλλιεργειών με βάση τρόφιμα και ζωοτροφές για την

παραγωγή ενέργειας. Η αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος περιλαμβάνει επανεξέταση και αναθεώρηση, κατά περίπτωση, των κριτηρίων αιεφορίας της βιομάζας στην οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα οποία χρησιμοποιούνται επίσης στο ΣΕΔΕ της ΕΕ, μετά την εν εξελίξει αξιολόγηση της προσφοράς και ζήτησης βιομάζας από την ΕΕ και παγκοσμίως, καθώς και της σχετικής βιωσιμότητας, από την Επιτροπή.

Οι πτυχές που σχετίζονται με τη βιομάζα θα πρέπει να αξιολογούνται με τρόπο συνεκτικό προς άλλες πρωτοβουλίες για τα καύσιμα, π.χ. την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την οδηγία για την ποιότητα των καυσίμων και τις επικείμενες πρωτοβουλίες για την προώθηση των βιώσιμων αεροπορικών και ναυτιλιακών καυσίμων. Μια πολιτική καυσίμων που θα συνάδει με τη συνολική πολιτική για το κλίμα και την ενέργεια θα είναι ουσιαστικής σημασίας για τους τομείς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη μείωση των εκπομπών, είτε πρόκειται για την παραγωγή βιοαερίου και βιοκαυσίμων είτε για το υδρογόνο ή τα ηλεκτρονικά καύσιμα.

Ο τομέας της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοκομίας απορροφά σήμερα περισσότερο CO₂, αποθηκευόντάς το σε μορφή βιομάζας ή άνθρακα του εδάφους, απ' ό,τι απελευθερώνει στην ατμόσφαιρα. Η εν λόγω καταβόθρα πρέπει να διατηρηθεί ή και να ενισχυθεί ώστε τυχόν εναπομένουσες εκπομπές στην οικονομία να αντισταθμιστούν από απορροφήσεις διοξειδίου του άνθρακα και να επιτευχθούν μηδενικές καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050. Η αυξημένη ευελιξία μεταξύ του κανονισμού για τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία και του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών θα μπορούσε να αποτελέσει έναν τρόπο ενίσχυσης των κινήτρων για τις απορροφήσεις στον ίδιο τον τομέα της χρήσης γης. Η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας στον τομέα της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοκομίας, πέραν των σημερινών απαιτήσεων, πρέπει να αξιολογηθεί προσεκτικά, δεδομένης της ανομοιογένειας στην κατάσταση που επικρατεί στα διάφορα κράτη μέλη. Στο σημείο αυτό θα βοηθήσει η λεπτομερής ανάλυση και η εκπόνηση πολιτικών για την εφαρμογή των στρατηγικών για τη βιοποικιλότητα και τη δασοκομία, οι οποίες θα προωθήσουν κατ' αρχήν ορισμένες από τις πρόσθετες δράσεις για τη μείωση των εκπομπών στον τομέα αυτόν. Η Επιτροπή θα εξετάσει τις επιλογές αυτές κατά την υποβολή νομοθετικής πρότασης για την επικαιροποίηση του κανονισμού για τη χρήση γης, την αλλαγή χρήσης γης και τη δασοκομία και του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών, το ερχόμενο έτος.

Για να πραγματοποιηθούν οι απορροφήσεις στην πράξη, πρέπει να δοθούν κίνητρα απευθείας σε μεμονωμένους γεωργούς ή διαχειριστές δασών ώστε να αυξηθεί η κατακράτηση άνθρακα στη γη ή στα δάση τους. Επί του παρόντος, αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δράση των κρατών μελών, αλλά η ανθρακοδεσμευτική γεωργία και η πιστοποίηση των απορροφήσεων άνθρακα θα πρέπει να αρχίσουν να χρησιμοποιούνται ολοένα περισσότερο έως το 2030.

Ένα περαιτέρω βήμα για την ενίσχυση των απορροφήσεων θα μπορούσε να είναι η ενσωμάτωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου εκτός του CO₂ από τη γεωργία στον τομέα της χρήσης γης, της αλλαγής χρήσης γης και της δασοκομίας, καθώς και η δημιουργία ενός νέου ρυθμιζόμενου τομέα που θα καλύπτει τη γεωργία, τη δασοκομία και τη χρήση γης. Ένας τέτοιος τομέας θα μπορούσε να καταστεί κλιματικά ουδέτερος πολύ γρήγορα, μέχρι το 2035 περίπου, με οικονομικά αποδοτικό τρόπο και, στη συνέχεια, να αποδώσει μεγαλύτερες απορροφήσεις απ' ό,τι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Αυτό θα απαιτούσε μια καινοτόμο προσέγγιση πολιτικής, η οποία i) θα καθόριζε εθνικούς και υποτομεακούς στόχους και δείκτες αναφοράς, ii) θα δημιουργούσε ευελιξία σε ολόκληρη την ΕΕ, εξασφαλίζοντας οικονομικά αποδοτικά κίνητρα και κινητοποιώντας τους αναγκαίους χρηματοδοτικούς πόρους, και iii) θα

ανέπτυξε συστήματα πιστοποίησης των απορροφήσεων άνθρακα. Μια πρωτοβουλία της ΕΕ για την ανθρακοδεσμευτική γεωργία στο πλαίσιο του συμφώνου για το κλίμα θα επιδείξει και θα προωθήσει τέτοια νέα επιχειρηματικά μοντέλα.

Με την πάροδο του χρόνου, η Επιτροπή θεωρεί ότι θα υπάρξει σαφές όφελος από τη δημιουργία ενός τομέα γεωργίας, δασοκομίας και χρήσης γης, με χωριστό ειδικό πλαίσιο πολιτικής που να καλύπτει όλες τις εκπομπές και απορροφήσεις από τους τομείς αυτούς, ο οποίος θα καταστεί ο πρώτος τομέας με μηδενικές καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Στη συνέχεια, ο εν λόγω τομέας θα αποδίδει απορροφήσεις άνθρακα για την αντιστάθμιση των εναπομενουσών εκπομπών από άλλους τομείς μέσω ενός ισχυρού συστήματος πιστοποίησης της απορρόφησης άνθρακα.

Κανονισμός για τον επιμερισμό των προσπαθειών

Η θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής για ένα σημαντικό μέρος των υφιστάμενων τομέων του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών και, τελικά, η συμπερίληψη των γεωργικών εκπομπών εκτός του CO₂ στον τομέα της χρήσης γης θα είχε επιπτώσεις στον κανονισμό αυτόν. Η Επιτροπή θα εξετάσει διάφορες επιλογές υπό το πρίσμα της διεύρυνσης του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής σε όλες τις χρήσεις ορυκτών καυσίμων.

Εάν, αφενός, το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού διατηρηθεί, με αποτέλεσμα να υπάρχουν αλληλεπικαλύψεις μεταξύ των τομέων που καλύπτονται από το ΣΕΔΕ της ΕΕ και από τον κανονισμό περί επιμερισμού των προσπαθειών, αυτό θα παρείχε κίνητρο στα κράτη μέλη να αναλάβουν επικουρική δράση για την ενίσχυση του κανονιστικού πλαισίου για τομείς όπως τα κτίρια και οι οδικές μεταφορές. Εάν, από την άλλη πλευρά, το πεδίο εφαρμογής περιοριστεί, και επιλεγεί η πλήρης μετάβαση σε ένα ΣΕΔΕ της ΕΕ που θα καλύπτει όλες τις εκπομπές από την καύση ορυκτών καυσίμων, ο κανονισμός θα καλύπτει κατά κύριο λόγο τις εκπομπές εκτός του CO₂. Ο ρόλος και ο σκοπός του θα περιοριστούν περαιτέρω σε περίπτωση μεταφοράς των γεωργικών εκπομπών εκτός του CO₂ σε έναν τομέα γεωργίας και χρήσης γης. Εάν όλοι οι άλλοι στόχοι του κανονισμού καλυφθούν επαρκώς από άλλες νομοθετικές πράξεις, ο κανονισμός θα μπορούσε ακόμη και να καταργηθεί μελλοντικά στο σύνολό του.

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη να διατηρηθούν ισχυρά κίνητρα και λογοδοσία για τα κράτη μέλη ώστε να διασφαλιστεί η ανάληψη δράσης σε εθνικό επίπεδο, η Επιτροπή θα χρησιμοποιήσει την επικείμενη εκτίμηση επιπτώσεων για την επανεξέταση τόσο του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής όσο και του κανονισμού περί επιμερισμού των προσπαθειών για περαιτέρω διαβούλευση με το κοινό σχετικά με τον ρόλο του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών και του σχετικού κανονισμού για τη διακυβέρνηση. Παράλληλα, τα κράτη μέλη έχουν διαφορετικές δυνατότητες μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Ο προϋπολογισμός της ΕΕ μαζί με τη δέσμη μέτρων Next Generation EU μπορούν να αποτελέσουν ισχυρή κινητήρια δύναμη για τον μετασχηματισμό και τη μόχλευση βιώσιμων ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων, εφόσον οι πόροι χρησιμοποιηθούν σωστά. Θα χρειαστεί και πάλι να αντιμετωπιστούν ζητήματα κατανομής μεταξύ των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλιστεί δίκαιη μετάβαση.

Πολιτικές για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας διαδραματίζουν θεμελιώδη ρόλο στην υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και στην επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050.

Με βάση την αξιολόγηση που διενεργήθηκε, είναι σαφές ότι η ΕΕ πρέπει να μεταβεί από το σημερινό ενεργειακό σύστημα σε ένα ενοποιημένο ενεργειακό σύστημα που θα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ήδη από το 2030. Ο στόχος της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά 55 % μέσω ενός συνδυασμού εντατικοποιημένων πολιτικών και της επέκτασης του ΣΕΔΕ της ΕΕ εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε ένα μερίδιο της τάξης του 38,5 % περίπου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει να αναπτυχθούν σε μεγαλύτερη κλίμακα προκειμένου να συνεισφέρουν στο αυξημένο επίπεδο κλιματικής φιλοδοξίας και να προωθήσουν τη βιομηχανική υπεροχή της Ένωσης στις σχετικές τεχνολογίες. Ένας αυξημένος στόχος για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα παράσχει την αναγκαία προβλεψιμότητα και επενδυτική βεβαιότητα για την περαιτέρω ανάπτυξη των πηγών αυτών σε όλους τους τομείς.

Για τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα χρειάζεται ένα ανταγωνιστικό, προστατευμένο και βιώσιμο ενεργειακό σύστημα και ένα ισχυρό πλαίσιο εσωτερικής αγοράς. Το υφιστάμενο πλαίσιο και οι πρόσφατες στρατηγικές της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος, το υδρογόνο και τους συσσωρευτές θέτουν σημαντικούς ευνοϊκούς όρους για την ανάπτυξη των φορέων ανανεώσιμης ενέργειας. Για να προχωρήσει παραπέρα, η σχετική νομοθεσία θα ενισχυθεί και θα υποστηριχθεί από τις επικείμενες πρωτοβουλίες της Επιτροπής για ένα κύμα ανακαίνισης, μια στρατηγική υπεράκτιας ενέργειας, εναλλακτικά καύσιμα για τις αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές, και μια στρατηγική βιώσιμης και έξυπνης κινητικότητας.

Η δράση της ΕΕ θα επικεντρωθεί στον οικονομικά αποδοτικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στην εξάλειψη των φραγμών της αγοράς και στην παροχή επαρκών κινήτρων για τη ζήτηση ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ιδίως στους τομείς τελικής χρήσης όπως η θέρμανση και η ψύξη ή οι μεταφορές, είτε μέσω εξηλεκτρισμού είτε μέσω της χρήσης ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, όπως τα προηγμένα βιοκαύσιμα ή άλλα βιώσιμα εναλλακτικά καύσιμα. Η Επιτροπή θα εξετάσει προγράμματα ανάπτυξης ικανοτήτων για την υλοποίηση κοινοτήτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με επίκεντρο τον πολίτη, χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ, καθώς και μοντέλα αυτοκατανάλωσης που επιτρέπουν μεγαλύτερη υιοθέτηση αποκεντρωμένων τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από τους καταναλωτές και ταχύτερη ανάπτυξη των τεχνολογιών αυτών. Ενδέχεται επίσης να χρειαστεί συνεχής στήριξη της προμήθειας ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές από επιχειρήσεις και θέσπιση ελάχιστων υποχρεωτικών κριτηρίων και στόχων για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις σε σχέση με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Ειδικά στον τομέα της θέρμανσης και της ψύξης, όπου κυριαρχούν τα ορυκτά καύσιμα, η Επιτροπή προτίθεται να αξιολογήσει τη φύση και το επίπεδο του υφιστάμενου ενδεικτικού στόχου θέρμανσης και ψύξης, συμπεριλαμβανομένου του στόχου για τηλεθέρμανση και τηλεψύξη, καθώς και τα αναγκαία μέτρα και το πλαίσιο υπολογισμού για την ενσωμάτωση περαιτέρω λύσεων που βασίζονται σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρικής ενέργειας, στα κτίρια και τη βιομηχανία.

Όσον αφορά τις μεταφορές, η εκτίμηση επιπτώσεων δείχνει ότι ο εξηλεκτρισμός θα έχει σαφή ρόλο ως βασικό μέσο για την απαλλαγή από τον άνθρακα. Ωστόσο, ορισμένοι τομείς των μεταφορών εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από καύσιμα υψηλής ενεργειακής πυκνότητας, όπως οι αεροπορικές και οι θαλάσσιες μεταφορές. Παράλληλα με τις πρωτοβουλίες ReFuelEU Aviation και FuelEU Maritime για βιώσιμα εναλλακτικά

καύσιμα στους τομείς αυτούς, η Επιτροπή θα προτείνει μια επικαιροποιημένη μεθοδολογία για την προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων καυσίμων και καυσίμων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στον τομέα των μεταφορών, με βάση τις επιδόσεις τους όσον αφορά τα αέρια του θερμοκηπίου, όπως ορίζεται στην οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Επιπλέον, μια ολοκληρωμένη ορολογία για όλα τα ανανεώσιμα καύσιμα και τα καύσιμα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και ένα ευρωπαϊκό σύστημα πιστοποίησης των καυσίμων αυτών, που θα βασίζεται κυρίως στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και σε κριτήρια αειφορίας καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους, μαζί με υφιστάμενες διατάξεις, όπως π.χ. στην οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, θα στηρίξουν την περαιτέρω ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε μεγάλη κλίμακα απαιτεί επίσης την αναγκαία υποδομή. Απαιτείται μια ολιστική προσέγγιση του σχεδιασμού των υποδομών σε μεγάλη κλίμακα και σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να προστατευτεί και να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα των υποδομών κρίσιμης σημασίας: μια τέτοια προσέγγιση θα καθοδηγήσει τις επικείμενες αναθεωρήσεις των κανονισμών ΔΕΔ-E και ΔΕΔ-M, καθώς και της οδηγίας για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων. Θα πρέπει να προωθηθεί η υλοποίηση σύγχρονων συστημάτων τηλεθέρμανσης χαμηλής θερμοκρασίας, δεδομένου ότι μπορούν να συνδέσουν την τοπική ζήτηση με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και πηγές απορριπτόμενης ενέργειας, καθώς και με το ευρύτερο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου, ώστε να βελτιστοποιηθεί η προσφορά και η ζήτηση μεταξύ των φορέων ενέργειας.

Πολιτικές για την ενεργειακή απόδοση

Η ΕΕ διαθέτει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για ευρύ φάσμα μέτρων σχετικά με την ενεργειακή απόδοση σε διάφορους τομείς²⁵. Η αυστηρή επιβολή της ισχύουσας νομοθεσίας για την ενεργειακή απόδοση είναι αναγκαία αλλά ανεπαρκής για την επίτευξη του αυξημένου κλιματικού στόχου. Η εκτίμηση επιπτώσεων δείχνει ότι οι βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης θα πρέπει να αυξηθούν σημαντικά και να φθάσουν στο 36 % περίπου ως προς την κατανάλωση τελικής ενέργειας²⁶.

Η επίτευξη ενός πιο φιλόδοξου στόχου ενεργειακής απόδοσης και η σύγκλιση του χάσματος στο συλλογικό επίπεδο φιλοδοξίας των εθνικών συνεισφορών ενεργειακής απόδοσης στα ΕΣΕΚ θα απαιτήσουν δράσεις σε διάφορα μέτωπα, σε μεγάλο βαθμό μέσω των νομοθετικών πρωτοβουλιών πολιτικής που έχουν ήδη προαναγγελθεί στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία για τον Ιούνιο του 2021. Ως εκ τούτου, οι πρωτοβουλίες αυτές θα προσδιορίσουν επακριβώς τις διαθέσιμες επιλογές πολιτικής και το επίπεδο των νέων στόχων.

Ωστόσο, από την ανάλυση που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση προκύπτει ήδη ότι οι περισσότερες εξοικονομήσεις θα πρέπει να προέλθουν από τον τομέα των κτιρίων. Ως εκ τούτου, το επικείμενο κύμα ανακαίνισης θα δρομολογήσει σειρά δράσεων για την αύξηση του βάθους και του ρυθμού ανακαινίσεων σε επίπεδο μεμονωμένων κτιρίων και σε επίπεδο συνοικίας, την αλλαγή καυσίμων με στροφή προς λύσεις θέρμανσης από

²⁵ Οδηγία του 2012 για την ενεργειακή απόδοση μαζί με την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, την οδηγία για τον οικολογικό σχεδιασμό και τους κανονισμούς για την ενεργειακή επισήμανση και τη σήμανση των ελαστικών επισώτρων.

²⁶ Η εκτίμηση επιπτώσεων προσδιορίζει εύρος 35,5 % – 36,7 % ανάλογα με τον γενικό σχεδιασμό των μέτρων πολιτικής που θα στηρίξουν τον νέο στόχο για το 2030. Αυτό θα αντιστοιχούσε σε εύρος 39,2 % – 40,6 % όσον αφορά την κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας.

ανανεώσιμες πηγές, τη διάδοση των πλέον αποδοτικών προϊόντων και συσκευών, την υιοθέτηση έξυπνων συστημάτων και σχετικών με τα κτίρια υποδομών για τη φόρτιση ηλεκτρονικών οχημάτων, και τη βελτίωση του κελύφους των κτιρίων (μόνωση και παράθυρα). Θα ληφθούν μέτρα όχι μόνο για την καλύτερη επιβολή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων, αλλά και για τον προσδιορισμό τυχόν ανάγκης για στοχευμένες αναθεωρήσεις. Θα εξεταστεί επίσης η δυνατότητα θέσπισης υποχρεωτικών απαιτήσεων για τα κτίρια με τις χειρότερες επιδόσεις και σταδιακής αυστηροποίησης των ελάχιστων απαιτήσεων ενεργειακής απόδοσης, ως μέσο για τη διασφάλιση ενός κατάλληλου ελάχιστου ρυθμού για τη βελτίωση του κτιριακού δυναμικού.

Με βάση το υφιστάμενο πλαίσιο και τις μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανακαίνισης, θα προσδιοριστούν άλλα μέτρα για την άρση των κύριων εμποδίων στην ανακαίνιση κτιρίων και την ενίσχυση των παραγόντων έλξης για ταχύτερες και βαθύτερες ανακαινίσεις. Το κύμα ανακαίνισης θα εξετάσει τα απαραίτητα στοιχεία για την επίτευξη και τη διατήρηση υψηλότερων ρυθμών ανακαίνισης, συμπεριλαμβανομένης της κανονιστικής ενίσχυσης. Θα προβλέπει επαρκή χρηματοδοτικά μέσα, για παράδειγμα για τη διευκόλυνση της ελαχιστοποίησης των κινδύνων και της παροχής κινήτρων για τη μέτρηση της πραγματικής εξοικονόμησης ενέργειας, καθώς και άλλα μέτρα διευκόλυνσης, όπως η προώθηση της κατάρτισης στις απαιτούμενες δεξιότητες. Θα καθοριστούν ενδεικτικά ορόσημα για το 2030, το 2040 και το 2050 με μετρήσιμους δείκτες προόδου.

Πέρα από τη συμβολή του κτιριακού τομέα, θα απαιτηθούν και άλλες προσπάθειες για την επίτευξη ενός πιο φιλόδοξου στόχου ενεργειακής απόδοσης.

Οι υφιστάμενες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης και τα πρότυπα προϊόντων θα επανεξεταστούν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2021. Επιπλέον, η επικείμενη νομοθετική πρωτοβουλία για βιώσιμα προϊόντα, που ανακοινώθηκε στο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία²⁷, θα εξετάσει τη διεύρυνση της προσέγγισης του οικολογικού σχεδιασμού σε άλλες κατηγορίες προϊόντων.

Το υψηλότερο επίπεδο φιλοδοξίας θα απαιτήσει επίσης καλύτερη προώθηση της ενεργειακής απόδοσης, όπου αυτό είναι οικονομικά αποδοτικό, σε όλους τους τομείς ολόκληρου του ενεργειακού συστήματος, καθώς και σε όλους τους σχετικούς τομείς όπου η δραστηριότητα επηρεάζει τη ζήτηση ενέργειας, όπως οι τομείς των μεταφορών και της γεωργίας. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή θα παρουσιάσει ειδικές κατευθυντήριες γραμμές κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021. Δεδομένου ότι ο τομέας των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) αντιπροσωπεύει ποσοστό μεταξύ 5 % και 9 % της παγκόσμιας κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και περισσότερο από το 2 % των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η ψηφιακή στρατηγική της ΕΕ²⁸ ανακοίνωσε τη δέσμευση να καταστούν κλιματικά ουδέτερα τα κέντρα δεδομένων έως το 2030, με δράσεις που θα τεθούν σε εφαρμογή το 2021 και το 2022.

Πρότυπα ως προς το CO₂ για τα οχήματα οδικών μεταφορών

Για τις οδικές μεταφορές, τα πρότυπα CO₂ και οχημάτων έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικό εργαλείο πολιτικής. Παράλληλα με την επέκταση της εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής στις οδικές μεταφορές στο επίπεδο των προμηθευτών καυσίμων και τη χρέωση της χρήσης του οδικού δικτύου σύμφωνα με την εν εξελίξει αναθεώρηση της οδηγίας για την ευρωβινιέτα, μόνο τα αυστηρά πρότυπα επιδόσεων για τις εκπομπές

²⁷ COM (2020) 98 final

²⁸ COM/2020/67 final

CO₂ διασφαλίζουν την ενίσχυση της προμήθειας σύγχρονων και καινοτόμων καθαρών οχημάτων, συμπεριλαμβανομένων των οχημάτων με σημαντικά μειωμένη κατανάλωση καυσίμου και των οχημάτων με συστήματα κίνησης όπως οι συσσωρευτές ή οι κυψέλες καυσίμου, χωρίς καθόλου εκπομπές κατά την κίνηση («από το ρεζερβουάρ μέχρι τους τροχούς»). Ως εκ τούτου, μέχρι τον Ιούνιο του 2021 η Επιτροπή θα επανεξετάσει και θα ενισχύσει τα πρότυπα CO₂ που θα ισχύουν για τα αυτοκίνητα και τα ημιφορτηγά το 2030.

Οι εργασίες αυτές πρέπει να έχουν ορίζοντα πέρα από το 2030. Σύμφωνα με την εκτίμηση επιπτώσεων, για να επιτευχθεί ο συνολικός στόχος της κλιματικής ουδετερότητας το 2050, σχεδόν όλα τα αυτοκίνητα στους δρόμους μέχρι τότε θα πρέπει να έχουν μηδενικές εκπομπές. Η μετάβαση αυτή πρέπει να συνοδευτεί από κατάλληλη υλοποίηση υποδομών για την επαναφόρτιση και τον ανεφοδιασμό των οχημάτων αυτών. Η επικείμενη αναθεώρηση της οδηγίας για τις υποδομές εναλλακτικών καυσίμων αποτελεί βασική πρωτοβουλία στο πλαίσιο αυτό. Η ανάπτυξη και η δοκιμή νέων τεχνολογιών στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας έχουν μεγάλους χρόνους υλοποίησης, ενώ τα αυτοκίνητα παραμένουν στην κυκλοφορία για διάστημα 10 έως 15 ετών. Κατά τους προσεχείς μήνες, η Επιτροπή θα αξιολογήσει επίσης τι θα χρειαστεί στην πράξη προκειμένου ο τομέας αυτός να συμβάλει στην επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, και σε ποια χρονική στιγμή θα πρέπει να σταματήσουν να διατίθενται στην αγορά κινητήρες εσωτερικής καύσης σε αυτοκίνητα.

Ενσωμάτωση δράσεων για το κλίμα σε όλες τις πολιτικές

Πολλές άλλες πολιτικές της ΕΕ έχουν τεθεί σε εφαρμογή ή αναπροσανατολίζονται ώστε να συνεισφέρουν στην αρχή του «μη βλάπτειν» και στη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα. Η ενσωμάτωση στόχων πολιτικής για το κλίμα σε άλλες πολιτικές της ΕΕ αποτελεί βασικό καταλύτη και θα επιτρέψει έναν μετασχηματισμό χωρίς αποκλεισμούς, βασισμένο σε μια δίκαιη μετάβαση.

Το επενδυτικό σχέδιο για μια βιώσιμη Ευρώπη αποσκοπεί στην τόνωση των βιώσιμων επενδύσεων. Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ο πρώτος πυλώνας του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης) ασχολείται άμεσα με την επιτάχυνση της μετάβασης σε περιφέρειες υψηλής έντασης γαιάνθρακα, τύρφης, πετρελαιούχου σχιστόλιθου και άνθρακα. Το πρόγραμμα InvestEU επικεντρώνεται στην προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων και προτείνεται να χρησιμοποιηθεί τουλάχιστον το 30 % του συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου του ως απευθείας συνεισφορά στην επίτευξη των κλιματικών στόχων. Το Ταμείο Εκσυγχρονισμού θα στηρίζει τη μετάβαση του ενεργειακού συστήματος στα κράτη μέλη με χαμηλότερο εισόδημα. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής θα στηρίζουν συμπληρωματικές επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την καινοτομία και την έρευνα. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο + θα παρέχει ολοκληρωμένη στήριξη για την αναβάθμιση δεξιοτήτων και τη μετεκπαίδευση των εργαζομένων. Επιπλέον, η Επιτροπή θα προτείνει, τον Μάιο του 2021, ένα σχέδιο δράσης για την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων με προώθηση των δίκαιων μεταβάσεων, της πρόσβασης σε κατάρτιση και σε βασικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της ενέργειας, της κινητικότητας και της στέγασης για όλους. Το μακροπρόθεσμο όραμα της Επιτροπής για τις αγροτικές περιοχές, που θα δρομολογηθεί το επόμενο έτος, θα εστιάσει ιδιαίτερα στη βελτίωση της αειφορίας για τους πολίτες που ζουν σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές.

Το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», το νέο πρόγραμμα-πλαίσιο για την έρευνα και την καινοτομία, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων μια ειδική ομάδα για το κλίμα, την

ενέργεια και την κινητικότητα, θα διαθέσει τουλάχιστον το 35 % των κονδυλίων του για την επίτευξη των κλιματικών στόχων. Το Ταμείο Καινοτομίας θα στηρίξει την επίδειξη επαναστατικών τεχνολογιών σε εμπορική κλίμακα στους τομείς της ενέργειας και της βιομηχανίας.

Η ανανεωμένη στρατηγική για τη βιώσιμη χρηματοδότηση, με τις προβλεπόμενες νομοθετικές και μη νομοθετικές πρωτοβουλίες της, θα κατευθύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις περισσότερο προς την πράσινη ανάκαμψη και τις βιώσιμες οικονομικές δραστηριότητες. Μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, η ταξινομία της βιώσιμης χρηματοδότησης της ΕΕ, το ευρωπαϊκό πρότυπο πράσινων ομολόγων και οι δείκτες αναφοράς για το κλίμα θα διαδραματίσουν καίριο ρόλο στην προώθηση επενδύσεων που θα προσεγγίζουν περισσότερο τις ανάγκες της πραγματικής οικονομίας προς όφελος του πλανήτη και της κοινωνίας.

Για να επιτευχθεί κλιματική ουδετερότητα, η μείωση των συνολικών εκπομπών από τις μεταφορές κατά 90 % έως το 2050 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990 θα αποτελέσει έναν από τους κύριους στόχους της σχεδιαζόμενης στρατηγικής για την αειφόρο και έξυπνη κινητικότητα, με παράλληλη συνεκτίμηση της ανάκαμψης του τομέα.

Ο βιομηχανικός κλάδος πρέπει να αναλάβει ηγετικό ρόλο στην αλλαγή αυτή, καθώς η Ευρώπη αρχίζει τη μετάβασή της προς την κλιματική ουδετερότητα και την ψηφιακή πρωτοπορία, αξιοποιώντας παράλληλα την ενιαία αγορά της για τον καθορισμό συνολικών προτύπων. Τόσο η ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική²⁹ όσο και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία αναδεικνύουν την αύξηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και την κυκλική οικονομία ως απαραίτητα στοιχεία για τον εκσυγχρονισμό της βιομηχανίας της ΕΕ, που θα συμβάλουν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Η εξασφαλισμένη προμήθεια συσσωρευτών σύμφωνα με το στρατηγικό σχέδιο δράσης για τους συσσωρευτές στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής συμμαχίας για τους συσσωρευτές θα είναι απαραίτητη για την απαλλαγή του ενεργειακού συστήματος της ΕΕ από τον άνθρακα, καθιστώντας δυνατή την ενσωμάτωση αυξανόμενων ποσοτήτων ανανεώσιμης ενέργειας, καθώς και του τομέα μεταφορών μας, καταλύοντας τη στροφή προς τα ηλεκτρικά οχήματα.

Το προσεχές σχέδιο δράσης μηδενικής ρύπανσης για τον αέρα, τα ύδατα και το έδαφος θα εξετάσει τρόπους για την περαιτέρω αντιμετώπιση της ρύπανσης από μεγάλες βιομηχανικές εγκαταστάσεις, κατά τρόπους πλήρως συμβατούς με τις πολιτικές για το κλίμα, την ενέργεια και την κυκλική οικονομία. Η ψηφιακή στρατηγική της ΕΕ υποστηρίζει ψηφιακές τεχνολογίες που μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας σε όλους τους τομείς της οικονομίας της ΕΕ και αποσκοπεί σε μια οικολογική στροφή του ίδιου του τομέα των ΤΠΕ.

Τα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ που πρέπει να αναπτυχθούν από τα κράτη μέλη αποτελούν θεμελιώδη ευκαιρία για τη διοχέτευση περισσότερων πόρων προς τη μείωση των εκπομπών στον γεωργικό τομέα με βιώσιμο τρόπο, με παράλληλη ενίσχυση της οικονομικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας του τομέα.

Η κατάρτιση μιας πιο φιλόδοξης στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή θα είναι ουσιαστικής σημασίας για όλους τους τομείς, καθώς η

²⁹ COM(2020) 102 final

κλιματική αλλαγή θα συνεχίσει να επιβαρύνει τον οικονομικό και κοινωνικό ιστό της Ευρώπης ολόενα και περισσότερο, παρά τις προσπάθειες μετριασμού.

Τόσο ο μετριασμός όσο και η προσαρμογή θα ωφεληθούν με τη σειρά τους από τα διαστημικά προγράμματα της ΕΕ, όπως το Copernicus, που παρέχουν διαρκώς μεγαλύτερες δυνατότητες παρακολούθησης.

Συνολικά, η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας για το 2030, η μετάβαση σε κλιματική ουδετερότητα και η ανάκαμψη από την κρίση COVID-19 θα αποτελέσουν τόσο πρόκληση όσο και ευκαιρία για την οικοδόμηση ενός καλύτερου μέλλοντος για όλους. Ένα μέσο τεχνικής υποστήριξης διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να ωφεληθούν από ειδικευμένη εμπειρογνωμοσύνη όταν καταρτίζουν βιώσιμες μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη.

Παράλληλα με τις κυβερνητικές πολιτικές και ρυθμίσεις, οι πολίτες, οι κοινότητες και οι οργανώσεις θα πρέπει να διαδραματίσουν τον δικό τους ρόλο. Οι περιφέρειες, οι πόλεις και οι κωμοπόλεις αποτελούν βασικά κέντρα μετασχηματιστικών και βιώσιμων λύσεων που καθοδηγούν την πορεία προς τα εμπρός μέσω κινημάτων όπως το Σύμφωνο των Δημάρχων. Για τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή θα δρομολογήσει το ευρωπαϊκό σύμφωνο για το κλίμα για να δώσει σε όλους τη δυνατότητα να εκφράσουν τη γνώμη τους και να συμμετάσχουν στον σχεδιασμό δράσεων για το κλίμα, στην ανταλλαγή πληροφοριών, στην έναρξη μαζικών δραστηριοτήτων και στην ανάδειξη λύσεων που μπορούν να ακολουθήσουν άλλοι.

Διεθνής διάσταση

Ως προηγμένη οικονομία, με αποδεδειγμένο ιστορικό επιτυχούς εφαρμογής φιλόδοξων κλιματικών πολιτικών, η ΕΕ έχει τη δυνατότητα —αλλά και την ηθική υποχρέωση— να επηρεάσει τις τάσεις μεταβολής των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε παγκόσμιο επίπεδο και να αυξήσει την αποδοτική χρήση των πόρων, τόσο στο πλαίσιο των διεθνών διαπραγματεύσεων για το κλίμα όσο και πέραν αυτών. Η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας της ΕΕ από το σημερινό επίπεδο στο 55 % εντός της επόμενης δεκαετίας θα διπλασιάσει το επίπεδο φιλοδοξίας της εθνικά καθορισμένης συνεισφοράς της ΕΕ και θα διαμορφώσει το πλαίσιο των επικείμενων διαπραγματεύσεων στον ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή, το 2021, ενισχύοντας έτσι την ηγετική θέση της ΕΕ σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Επιτροπή ζητά από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να θεωρήσουν ότι η αύξηση αυτή συνιστά τη νέα συμβολή της ΕΕ στη συμφωνία του Παρισιού. Αυτή θα πρέπει να υποβληθεί στην UNFCCC ως επικαιροποιημένη εθνικά καθορισμένη συνεισφορά της ΕΕ πριν από το τέλος του έτους. Με τον τρόπο αυτόν θα δοθεί μια αρχική ώθηση στις προετοιμασίες του ΟΗΕ για την επόμενη σύνοδο των μερών της Συμφωνίας του Παρισιού στα τέλη του 2021, καθώς και στη Δεκαετία Δράσης του ΟΗΕ (ατζέντα του 2030).

Θέτοντας υψηλότερο στόχο για το 2030 και αυξάνοντας έτσι το επίπεδο φιλοδοξίας της στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού, η ΕΕ θα αποτελέσει ένα θετικό παράδειγμα για τον υπόλοιπο κόσμο, αποδεικνύοντας πως η κλιματική αλλαγή μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά ενώ παράλληλα επιζητείται μια σύγχρονη και ανταγωνιστική οικονομία και μια ευημερούσα και ανθεκτική κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς. Θα δώσει επίσης ώθηση στις πολυμερείς συζητήσεις που θα πραγματοποιηθούν το ερχόμενο έτος στο πλαίσιο της G7 και της G20, υπό την προεδρία του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιταλίας αντίστοιχα. Μέσω της εξωτερικής της

βοήθειας, η ΕΕ θα είναι σε θέση να στηρίξει τις τρίτες χώρες στην προσπάθειά τους να αυξήσουν το επίπεδο κλιματικής φιλοδοξίας τους.

Η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να δίνει το παράδειγμα, αλλά πρέπει επίσης να επιδιώξει την προώθηση μιας παγκόσμιας αλλαγής των οικονομικών κινήτρων για τη στήριξη της μετάβασης σε χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές, λαμβάνοντας υπόψη τις μεταβαλλόμενες γεωπολιτικές και γεωοικονομικές πραγματικότητες. Η ΕΕ θα συνεχίσει να προωθεί την πολυμερή συνεργασία βάσει κανόνων, χρησιμοποιώντας τη διπλωματία της στον τομέα του περιβάλλοντος, του κλίματος και της ενέργειας —και το πλήρες φάσμα των μέσων εξωτερικής πολιτικής της— προκειμένου να ενισχύσει το επίπεδο φιλοδοξίας των εταίρων της, και ιδίως χωρών με τις μεγαλύτερες και με τις ταχύτερα αυξανόμενες εκπομπές, και να επιταχύνει την παγκόσμια μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα. Αυτό σημαίνει αξιοποίηση των στρατηγικών εταιρικών σχέσεων της ΕΕ, της εξωτερικής χρηματοδότησης, του εμπορίου και άλλων πλατφορμών συνεργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης διεθνών περιβαλλοντικών προτύπων και της προώθησης καθαρών τεχνολογιών μέσω του εμπορίου. Ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο και η ηγετική θέση της ΕΕ στη βιώσιμη χρηματοδότηση, ιδίως μέσω της ταξινόμιας της ΕΕ ως εργαλείου που θα βοηθήσει τους επενδυτές κατά τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, ανθεκτική και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων, καθώς και μέσω της Διεθνούς Πλατφόρμας για τη Βιώσιμη Χρηματοδότηση με τους διεθνείς εταίρους μας, θα είναι καίριας σημασίας. Η ΕΕ θα επιδιώξει αμοιβαία επωφελείς συμμαχίες και θα εξασφαλίσει ισότιμους όρους ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο γύρω από νέες βιώσιμες τεχνολογίες, όπως το ανανεώσιμο υδρογόνο, η προηγμένη ηλιακή και αιολική ενέργεια, οι συσσωρευτές και η δέσμευση άνθρακα, καθώς και γύρω από κρίσιμες πρώτες ύλες για τις τεχνολογίες αυτές, όπως οι σπάνιες γαίες. Η θέση της ΕΕ ως ο μεγαλύτερος παγκόσμιος εμπορικός συνασπισμός προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες από την άποψη αυτή.

Ταυτόχρονα, για την αποτελεσματική συγκράτηση της παγκόσμιας κλιματικής αλλαγής και την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, όλες οι χώρες και ιδίως τα μέλη της G20 θα πρέπει να προτείνουν πολύ πιο φιλόδοξες δράσεις προκειμένου να αποφευχθούν καταστροφικές συνέπειες.

Εάν οι εταίροι μας δεν αυξήσουν το επίπεδο κλιματικής φιλοδοξίας τους παράλληλα με την ΕΕ, η Επιτροπή θα προτείνει έναν μηχανισμό συνοριακής προσαρμογής άνθρακα, για επιλεγμένους τομείς, προκειμένου να μειωθεί ο κίνδυνος διαρροής άνθρακα, ως εναλλακτική λύση στα μέτρα που εφαρμόζονται επί του παρόντος για την αντιμετώπιση του ίδιου κινδύνου. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εξετάζει διάφορες πιθανές επιλογές για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού μηχανισμού συνοριακής προσαρμογής άνθρακα που να συμμορφώνεται με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας της ΕΕ για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στο 55 % έως το 2030 είναι εφικτή και επωφελής για την υγεία, την ευημερία και την καλή διαβίωση των πολιτών μας. Χωρίς να υποτιμάται η πρόκληση της κινητοποίησης σημαντικών πρόσθετων επενδύσεων την επόμενη δεκαετία και της προώθησης μιας δίκαιης μετάβασης, προσφέρει την ευκαιρία για βιώσιμη ανάπτυξη και, στο πλαίσιο της ανάκαμψης από την πανδημία COVID-19, μια ευκαιρία για βιώσιμες επενδύσεις που μπορούν να δώσουν ώθηση στην οικονομία της ΕΕ.

Το αυξημένο επίπεδο φιλοδοξίας για το 2030 θα συμβάλει σε μια πιο σταδιακή πορεία μείωσης των εκπομπών και σε μια πιο ισορροπημένη οικονομική και κοινωνική

μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα κατά τα επόμενα 30 έτη. Ως εκ τούτου, θα είναι πιο αξιόπιστη, πιο συνετή και πιο δίκαιη για τις μελλοντικές γενιές.

Η πίεση στους φυσικούς πόρους, η γενική αβεβαιότητα γύρω από τις παγκόσμιες εξελίξεις και η αυξανόμενη ανησυχία του παγκόσμιου πληθυσμού για το κλίμα θα αυξήσουν την πίεση προς όλες τις κυβερνήσεις για ταχεία ανάληψη δράσης. Η ανάληψη φιλόδοξων δράσεων θα παράσχει στην ΕΕ και στις επιχειρήσεις και τις βιομηχανίες της το πλεονέκτημα της πρωτοπορίας στη διεθνή οικονομική σκηνή, αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητά της στις αναπτυσσόμενες παγκόσμιες αγορές βιώσιμων και πράσινων τεχνολογιών.

Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι η αύξηση του επιπέδου φιλοδοξίας θα αποφέρει πολύ σημαντικά οφέλη παράλληλα με την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, όπως μείωση του κόστους εισαγωγής ορυκτών καυσίμων, μεγαλύτερη ενεργειακή ασφάλεια, μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, καλύτερη υγεία, αυξημένη βιοποικιλότητα, μικρότερη εξάρτηση από εισαγόμενες πρώτες ύλες και λιγότερους κινδύνους από τα απόβλητα. Σε συνδυασμό με τις ενισχυμένες πολιτικές για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση, θα μειώσει το ενεργειακό κόστος για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις και, υπό την προϋπόθεση ότι θα αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές επιπτώσεις, θα συμβάλει στην άμβλυνση της ενεργειακής φτώχειας, στην ανάπτυξη και στην απασχόληση.

Οι πολίτες, οι επιχειρήσεις και οι κοινωνικοί εταίροι της ΕΕ χρειάζονται αυξημένη βεβαιότητα και προβλεψιμότητα όσον αφορά την πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή τροποποιεί σήμερα την πρότασή της για τον πρώτο ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα³⁰, προσθέτοντας έναν στόχο μείωσης των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030 σε σύγκριση με το 1990. Αυτό θα αποτελέσει την αφετηρία για μια ομαλή πορεία ώστε η ΕΕ να καταστεί κλιματικά ουδέτερη έως το 2050. Η Επιτροπή καλεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να καταλήξουν γρήγορα σε συμφωνία και να εγκρίνουν τον κανονισμό για τον ευρωπαϊκό νόμο για το κλίμα.

Κατά τη διάρκεια των προσεχών εννέα μηνών, η Επιτροπή θα επανεξετάσει τη βασική νομοθεσία της για το κλίμα και την ενέργεια. Στην παρούσα ανακοίνωση ήδη αναφέρονται κάποιες βασικές επιλογές για την τροποποίησή της. Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι όλα τα μέσα πολιτικής που σχετίζονται με την απαλλαγή της οικονομίας μας από τον άνθρακα πρέπει να συνεργάζονται με συνοχή προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι μας. Η ενισχυμένη και διευρυμένη χρήση της εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής σε επίπεδο ΕΕ, οι πολιτικές για την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τα μέσα που στηρίζουν τη βιώσιμη κινητικότητα και τις μεταφορές, και οι πολιτικές για την κυκλική οικονομία, το περιβάλλον, τη γεωργία, τη χρηματοδότηση, την έρευνα, την καινοτομία και τη βιομηχανία θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο ως προς την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας εν γένει, και την επίτευξη υψηλότερου κλιματικού στόχου για το 2030 και κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 ειδικότερα.

Με βάση μια ευρεία δημόσια συζήτηση και μια διαδικασία διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, καθώς και με τα εθνικά κοινοβούλια, αλλά και με όλους τους πολίτες και τους εμπλεκόμενους φορείς μέσω του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για το

³⁰ COM(2020) 80 final

Κλίμα και μέσω της επικείμενης Διάσκεψης για το Μέλλον της Ευρώπης, η Επιτροπή θα εκπονήσει τις βασικές αναγκαίες νομοθετικές προτάσεις έως τον Ιούνιο του 2021. Η διαδικασία αυτή αναμένεται να προετοιμάσει την επακόλουθη ταχεία έγκρισή τους και παράλληλα να προσφέρει επαρκή χρόνο ώστε όλοι οι φορείς να επιτύχουν τα αυξημένα επίπεδα φιλοδοξίας για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030.